

Hmeljar

Pp. 6.5.1969

GLASILO KMETIJSKEGA KOMBINATA ŽALEC

LETO XXI (?) = [XXII]

ŽALEC, JANUAR 1967

ŠTEVILKA 1

»Hmeljar« izdaja Centralni delavski svet. Ureja uredniški odbor: predsednik: Karel Kač; člani: Plaskan Vlado, Jeriček Zlatko, Janič Vinko in Janše Jože. Urednica strokovne priloge dipl. ing. Kač Miljeva. Glavni in odgovorni urednik ing. Vybihal Vili. — Uredništvo je na upravi KK Žalec. List izhaja mesečno. Letna naročnina 12 N-dinarjev. Rokopisov ne vračamo. — Tisk in klišej »Celjski tisk« Celje.

S R E Č N O

Zeleni tisk

1967

želi

KMETIJSKI KOMBINAT ŽALEC

NAŠA HRANILNO KREDITNA

Hranilno kreditna služba ima na našem področju že tradicijo, saj bi sicer ob tolikšnih gospodarskih pretresih ne ostala na takšnem nivoju kot je sicer.

Znano je, da je bilo v zadnjih letih zbiranje hranilnih vlog več ali manj stihijsko, zlasti pri kmetijskih organizacijah iz objektivnih razlogov. Le-te, z izjemo kmetijskih zadrug, so to dejavnost opravljale takorekoč mimo veljavnih predpisov. Rešeno ni bilo vprašanje jamstva, finančno poslovanje pa je bilo deficitarno, ker je bilo najemanje bančnih kreditov ekonomičnejše kot pa zbiranje hranilnih vlog.

Intencije gospodarske reforme pa se tudi na tem področju pomembno odražajo in menimo, da smo mi te ukrepe pravočasno sprejeli in jih pričeli reševati. Porast hranilnih vlog po reformi nam dokazuje visoko zavest naših kmetijskih proizvajalcev, ki se s tem aktivno vključujejo v konkretno izvajanje nalog gospodarske reforme tj. utrjevanju vrednosti našega dinarja. Upamo, da smo že z dosedanjim politiko, ki jo bomo vodili še v naprej, vzbudili pri vseh vlagateljih zavest, da gre v konkretnem primeru za krepitev kmetijskega denarnega potenciala, ki se v to vejo gospodarstva vrača in daje obojestranske koristi. Vloge pri poštnih hranilnicah in drugih bankah te funkcije nimajo.

Dosedanje uspehe varčevanja in kreditiranja potrjujejo naslednji podatki:

a) Stanje vlog na dan 30. 11. 1966

Obrat	Število vlagateljev	Indeks (1966:1965)	Indeks porasta hranilnih vlog (1966:1965)	Angažirano za posojila %
Braslovče	838	111,5	250,5	11,7
Trnava	479	100,4	256,7	9,2
Petrovče	290	101,7	226,6	36,9
Sempeter	297	111,2	330,5	18,5
Polzela	970	102,5	83,4	42,3
Vrbje	552	100,9	196,7	23,1
Prebold	350	114,7	145,1	21,1
Vransko	307	111,2	361,2	37,4
Tabor	319	103,2	376,6	6,6
Vojnik	74	98,7	430,2	178,3
Celje	85	101,1	131,1	100,1
Uprava	94	—	—	—
Skupaj:	4.655	107,7	209,0	25,2

Obrat Polzela še doslej ni imel obračuna za hmeljsko kooperacijsko proizvodnjo, po katerem bo tudi tu stanje vlog znatno naraslo.

b) Stanje posojil na dan 30. 11. 1966

Obrat	Število posojil-jemalcev	Indeks (1966:1965)	Indeks porasta posojil (1966:1965)
Braslovče	32	103,2	325,9
Trnava	46	83,6	78,4
Petrovče	66	92,9	196,5
Sempeter	23	127,7	378,1
Polzela	66	212,9	488,3
Vrbje	29	82,8	197,4
Prebold	55	203,7	358,8
Vransko	44	169,2	336,1
Tabor	13	325,0	331,2
Vojnik	92	920,0	1.278,7
Celje	26	152,9	310,8
Skupaj:	492	155,7	281,3

Obrata Vojnik in Celje koristita vloge drugih obratov na osnovi medsebojnih pogodb.

V kakšnem odstotku so v prednjih podatkih zapopadene tudi vloge delavcev podjetja, razen uprave, nismo analizirali. Pričakujemo pa, da bodo tudi od teh zbrana precejšnja sredstva, ko se bodo izplačevali osebni dohodki iz čistega dohodka za to leto. Ti prihranki naj bi bili pomemben vir lastnega financiranja izven sezone kmetijskih del.

Da bi hranilno kreditno poslovanje bilo v bodoče še uspešnejše in v duhu predvidenih republiških predpisov, so v minulih dneh v organih upravljanja potekale razprave o dopolnitvi obstoječega pravilnika o hranilno kreditnem poslovanju, v katerega naj bi bile vnešene naslednje vsebinske spremembe:

1. Na vseh obratih naj bi se ustanovili hranilno kreditni odbori, ki bi izvajali določbe pravilnika o hranilno kreditnem poslovanju in skrbeli za krepitev denarnega varčevanja. Ti odbori bodo morali zastopati predvsem interese vlagateljev in voditi tako kreditno politiko, ki bo kar najuspešnejše služila nadaljnjemu razvoju kmetijske proizvodnje. Zaradi tega naj bi sestavi teh odborov sveti kooperantov posvetili vso pozornost.

Svet kmetov-kooperantov podjetja je na seji 8. 12. 1966 razpravljalo o pogojih kooperacijske proizvodnje hmelja v letu 1967.

Po prejeti kalkulaciji se polna lastna cena za kg suhega hmelja poveča od 1800 S-din v lanskem letu na 1855 S-din letos. Zvišajo se stroški obiranja za 56 S-din, mehanizacija za 1 S-din, prispevki za 3 S-din in davek za 5 S-din; zmanjšajo pa se stroški zavarovanja in stroški za zaščitna sredstva za 10 S-din pri kg suhega hmelja.

Pri zvišanju davka so upoštevali zvišanje prispevka iz osebnega dohodka od kmetijstva za 3%. V lanskem letu se je od zbranih prispevkov iz osebnega dohodka od kmetijstva odvajalo v zvezni proračun 3%, s pred kratkim izdanimi predpisi, ki veljajo za 1967. leto, se je pa ta prispevek zvišal na 6%. Predvidevamo, da bomo obiranje plačevali takole:

150 S-din za škaf pri hrani in 190 S-din za škaf brez hrane. Po mnenju sveta kmetov-kooperantov bi letos zopet prešli na star način plačevanja obiralcev.

Po sklepu se pogoji proizvodnega sodelovanja spremenijo kot sledi:

Proizvajalcu, ki škropi hmelj s kombinatno škropilnico pod vodstvom strojnika

Kooperacijska proizvodnja

sam, se prizna za enkratno škropljenje 5 S-din pri kg hmelja; če pa škropi z lastno škropilnico, se mu za enkratno škropljenje prizna 9 S-din pri kg.

Hmeljevke, material za popravilo žičnic, žico za vodila in kaveljčke vlaga v proizvodnjo kmet kooperant; obratni svet kooperantov lahko sklene, da ta vlaganja izvrši na račun proizvajalca kombinat, če se ugotovi, da kmet kooperant obnovo hmeljev in vzdrževanje žičnic zanemarja. Ta pridržek je narekovala ugotovitev, da je nekaj hmeljarjev v preteklih letih obnovo hmeljev in vzdrževanje žičnic zelo zanemarjalo in so zaradi tega dosegli slabši pridelek. Prav je, da na tem mestu ponovno opozorimo hmeljarje, da pravočasno poskrbe za nove hmeljevke, bodisi da jih naroče pri kombinatu ali pa nabavijo sami.

Strojne storitve z izjemo zaščitne vlaga v proizvodnjo kmet-kooperant. Na kg pridelka I., II. in III. razreda ima pravico ko-

ristiiti za 87 S-din strojnih storitev po kooperacijski ceni.

Kombinat kolektivno nezgodno zavaruje obiralce, kooperanta in njegove družinske člane za čas obiranja na račun kooperanta.

Kombinat vlaga v proizvodnjo na vsak kg pridelanega hmelja I., II. in III. razreda za 59 S-din umetnih gnojil, opravlja zaščitno službo, zavaruje hmelj zoper točo in požar, izdaja list »Hmeljar«, plačuje prispevke instituta za hmeljarstvo in poslovnemu združenju, zatira divji hmelj, strokovno vodi proizvodnjo, predeluje in prodaja hmelj na svetovna tržišča in seveda strokovno vodi ter v pretežni meri financira obnovo sodobnih kooperacijskih hmeljišč. Samo v lanskem jeseni in letos spomladi bo znašala udeležba kombinata pri obnovi kooperacijskih hmeljišč 346 milijonov 250.000 S-din.

Na svojih sušilnicah bo kombinat sušil hmelj kooperantom po ceni 80 S-din za kg

SLUŽBA

2. Hranilno kreditni odseki naj bi se ustanovili tudi na vseh nekmetijskih obratih z namenom, da tudi pri teh zaživi ta dejavnost in se v njo vključijo vsi zaposleni delavci podjetja in ostali državljanji.

3. Posojila naj bi se odobravalna tudi v potrošne namene kmetijskim proizvajalcem in delavcem podjetja po strukturi zbranih sredstev.

Takšnih posojil namreč nismo bili doslej upravičeni izplačevati kooperantom niti delavcem, kar je negativno vplivalo na samo varčevanje.

4. Jamstva za posojila, ki se dajejo kmetijskim proizvajalcem, naj bi se odobravalna tudi proti osebnemu meničnemu jamstvu, če za to obstoja zadostno kritje.

5. Da se odobravanje posojil delavcem podjetja rešuje pod enakimi pogoji, kot veljajo za najetje kreditov pri banki.

6. Da naj bo poslovanje hranilno kreditnih odsekov organizirano tako, da bo z ozirom na poslovne prostore, delovni čas, kader in ostalo, dejansko ustrezalo vlagateljem na posameznih področjih.

Pravilnik, katerega spremembe bodo dokončno obravnavane na prvi seji delavskega sveta, bo torej na široko odprl vrata vsem vlagateljem na področju kombinata, ki je s svojim proizvodnim in finančnim potencialom, nedvomno zadosten garant za zaupana sredstva.

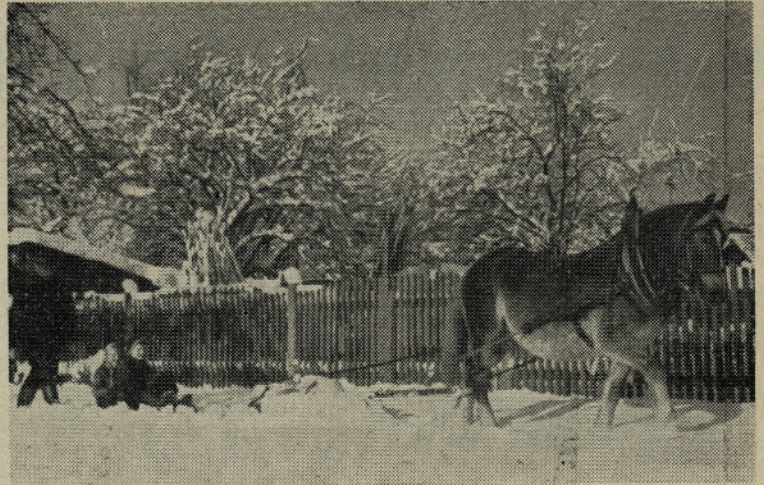
Obrestne mere za hranilne vloge so po našem pravilniku naslednje:

1. za nevezane vloge	5,0 %
2. vezane od 6 mesecev do 1 leta	5,5 %
3. vezane od 1 leta do 18 mesecev	6,0 %
4. vezane od 18 mesecev do 2 let	6,5 %
5. vezane od 2 let naprej	7,0 %

Obrestne mere bomo vedno vsklajevali z obrestmi, ki jih priznavajo banke, oziroma poštne hranilnice.

Vse vlagatelje končno obveščamo, da v tej pospešeni akciji varčevanja in kreditiranja nismo osamljeni. Skupno s Kreditno banko Celje — podružnico za kmetijstvo urejamo vprašanje jamstva države za namensko vezane hranilne vloge, dodatnih kreditov na tako zbrane vloge in pripravljamo skupni program nagradnega žrebanja. V tej skupni akciji smo verjetno najmočnejši in zatrjujemo, da bomo to z našim solventnim (plačila zmožnim) poslovanjem tudi v bodoče dokazali.

Ernest Marinc

Prva gaz v svežem snegu za vasjo

Otroci in dedek Mraz

Kot vsako leto, bo tudi letos prišel med nas dedek Mraz. Sicer letos bolj skromen, ker je tudi njega zasegla gospodarska reforma. Prišel pa bo, nekje samo v šole in vrtce, nekje v obrate, pač odvisno od tega, za kakšno obliko obdaritve so se sindikalne podružnice delovnih enot odločile in s katero družbeno organizacijo v tej akciji sodelujejo.

Tudi viri finančnih sredstev za kritje stroškov obdaritve so letos drugačni. Kolektivi delovnih enot bodo sami poiskali sredstva za kritje teh stroškov in to iz sredstev sindikalne podružnice, iz samoprispevka vseh članov kolektiva, prispevka staršev in drugih virov.

Iz tega sledi, da bodo obdaritve naših otrok odvisne od akcije sindikalnih podružnic in na

osnovi le-te tudi oblike obdaritve dokaj različne.

Kljub objektivnim težavam, ki so nastopile in manjšim sredstvom, ki bodo na razpolago, lahko v sodelovanju z drugimi organizacijami tudi letos organiziramo prihod dedka Mraza in uspešno praznovanje Novega leta našim otrokom. Prav bo, da bomo prihod bodočega dedka Mraza pripravili bolj koordinirano v občinskem merilu, akcijo poenotili in jo speljali preko šol in vzgojno-varstvenih ustanov. To velja predvsem za našo delovno organizacijo, ki bi morala pri tem upoštevati otroke delavcev in naših kooperantov. To načelo je upravni odbor naše delovne organizacije tudi letos upošteval in dal šolam čez društva prijateljev mladine 800.000 S-din za kolektivne obdaritve.

F. Ivančič

hmelja v letu 1967

brez skladiščenja, s skladiščenjem pa po ceni 88 S-din za kg.

Tudi letos bo na sušilnicah prevzem svežega hmelja na tak način kot lani.

Vlaganje kooperanta na kg pridelka po kalkulaciji, osnova za kalkulacijo je pridelok 1500 kg na ha, znašajo 1225 S-din, kombinata pa 630 S-din. Po sklepu sveta kmetov kooperantov ostane razmerje cen posameznih kvalitetnih razredov enako lanskemu. Svet je razpravljal o ceni za izredno dobro kvaliteto, kvaliteto, ki je boljša od vzorca za I. razred in sklenil, da je treba poudariti način posebnega nagrajevanja hmeljarjev, ki takšen hmelj pridelajo. O tem bo svet razpravljal na eni prihodnjih sej.

Pri sprejemanju kalkulacije je svet upošteval poreformne prilike, predvsem pa dejstvo, da se vrednost dinarja utrjuje in da v prihodnjem letu ni pričakovati boljše cene hmelja na svetovnih tržiščih.

Odkupne cene hmelja za kmete kooperante bodo letos naslednje:

I. razred	1270 S-din za kg
II. razred	1230 S-din za kg
III. razred	1020 S-din za kg
IV. razred	820 S-din za kg

Tudi letos bodo kooperanti udeleženi na delu dohodka, ki se ustvari pri prodaji hmelja, in sicer:

Pri prodajni ceni 2400 do 2600 S-din dobi koperant doplačilo 50 S-din za kg hmelja I. razreda in 30 S-din za kg hmelja II. razreda; pri prodajni ceni 2601 S-din do 2800 S-din znaša doplačilo 70 oz. 50 S-din in pri prodajni ceni nad 2800 S-din 90 oziroma 70 S-din pri kg.

Predvidevamo, da bomo dosegli enako ceno kot v lanskem letu, povprečno 2425 S-din, in da bodo hmeljarji-kooperanti do-

bili za kg hmelja I. razreda, upoštevajoč ceno in del dohodka, 1320 S-din in za kg hmelja II. razreda 1260 S-din.

Lani so hmeljarji-kooperanti pridelali 1206 ton hmelja, planirali smo pa proizvodnjo 1279 ton. Izpad zaradi toče, priznan od zavarovalnice, znaša 98.906 kg. Hmelj so pridelovali na 889 ha, od tega 836 ha starih in drugoletnih nasadov in 53 ha proletočnikov. Brez priznane škode je bil v starih nasadih dosežen donos 1429 kg na ha, s priznano točo pa 1548 kg. Donos je bil boljši kot 1965. leta, ko je znašal 1336 kg na ha oziroma 1436 kg na ha s priznano škodo po toči, vendar pa tudi z lanskim ne moremo biti zadovoljni. Lani so kooperanti pridelali 25 % hmelja I. razreda, 68,9 % II. razreda, 5,5 % III. razreda in 0,6 % IV. razreda.

Zmanjšanje pridelka v kooperacijski proizvodnji vsa zadnja leta nam zelo očitno narekuje obnovo hmeljišč v večjem obsegu pa tudi boljše obdelavo z večjimi donosi. Program obnove — 255 ha hmeljišč s sodobnimi žičnicami do leta 1970 moramo realizirati; še več, zaradi starosti nasadov je nujno, da ga čimprej presežemo.

Vlado Plaskan

Mehanografska obdelava podatkov pri KK Žalec

Današnji tempo gospodarskega življenja terja tudi pri nas nove metode za reševanje tehnično-ekonomskih problemov podjetja.

Razvoj proizvodnje se nenehno izpopolnjuje tako v pogledu mehanizacije kot v tehnoloških postopkih.

Predvsem stremimo za tem, da človeku olajšamo delo s stroji in strojnimi napravami, da bi lahko več, hitreje in ceneje proizvajali.

Mehanizirana proizvodnja zahteva spremljanje vseh proizvodnih procesov, ugotavljanje učinkovitosti proizvodnih sredstev ter ugotavljanje poslovnih rezultatov. Metode in sredstva spremljanja proizvodnega in storitvenega dela pa niso šle v korak z razvojem proizvodnje, temveč so vedno zaostajale, kar je povzročilo, da se je povečal administrativni kader prav v nesorazmerju z neposrednim delom v proizvodnji. Po podat-

kih je na primer pred 50 leti na vsakih sto delavcev v proizvodnji bilo zaposlenih devet uslužbenecov, ki niso direktno delali v proizvodnji. Pred desetimi leti se je to število povzpelo na devetnajst in danes znaša to število v povprečju štiriindvajset.

Kljub temu, da se je število administrativnega kadra povečalo, so bili podatki ob času, ko so bili zbrani in obdelani, že zgodovina.

Podatki — informacije, ki jih potrebujemo za uspešno vodenje poslovanja, morajo biti realni in pravočasni. Pri tem pa moramo upoštevati ekonomičnost pri zbiranju podatkov.

Več ali manj se tudi na kombinatu srečujemo z istimi problemi, zato je centralni delavski svet na svoji seji dne 3. II. 1966 sprejel sklep, da se formira mehanografski oddelek.

Naloga mehanografskega oddelka je, da v sodelovanju z mehanografskim centrom v Celju organizira in izpelje strojno obdelavo podatkov za potrebe obratov in podjetja kot celote. Taka rešitev je za kombinat predvsem iz ekonomskega vidika najbolj sprejemljiva.

Mehanografski center je s skupnimi sredstvi ustanovilo več podjetij.

V prvi vrsti je namen tega združevanja skupno izkoriščanje mehanografskih strojev in da bi vsako podjetje s sorazmerno majhnimi sredstvi doseglo napredek v svojem poslovanju in da bi bile hkrati dobro izkoriščene vse strojne kapacitete.

Organizacija dela med kombinatom in centrom je naslednja: V Celju so glavni mehanografski stroji: tabelirka, kalkulator, sortirka in še nekaj pomožnih strojev. Kombinatom ima stroj za luknjanje kartic in stroj za kontrolo luknjanj kartic.

V center dajemo v obdelavo samo kartice brez osnovnih dokumentov. Na ta način je omogočeno zelo hitro poslovanje. Tajnost podatkov je zajamčena, ker v centru obdelujejo podatke samo v šifrah.

Druga velika prednost takega centra je, da potrebujejo podjetja mnogo manj kadra, kot če centra sploh ne bi bilo, oziroma če bi vsako podjetje imelo svoj center. Razen tega se posamezni organizacijski problemi lahko mnogo uspešneje rešujejo na podlagi izkušenj več podjetij in izkušenj strokovnjakov samega centra.

Da si bomo lažje predstavljali, katera dela bomo vršili doma in v centru, jih bomo v grobem navedli.

Mehanografski oddelek pri kombinatu bo vršil osnovna dela strojne obdelave podatkov, in sicer:

1. Organizacijo strojne obdelave.
2. Zbiranje vse dokumentacije, ki se naj strojno obdeluje.
3. Prenos podatkov iz dokumenta na luknjane kartice.
4. Kontrolo, če so podatki pravilno preneseni na luknjano kartico.

Organizacijo strojne obdelave bomo vršili postopoma za posamezna dela (materialno evidenco, personalno evidenco, saldanti itd.). Pri tem pa nam bodo pomagali strokovnjaki mehanografskega centra s svojimi izkušnjami.

Potrebno dokumentacijo za strojno obdelavo bo zbiral naš oddelek in kontroliral njihovo pravilno izpolnjevanje.

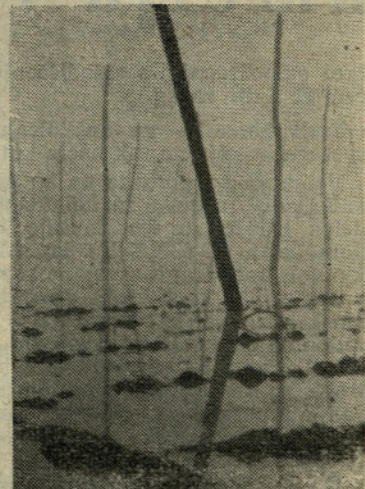
Prenos podatkov iz dokumentacije na luknjano kartico bomo vršili v našem oddelku na luknjalnem stroju znamke IBM 026, katerega nam je odstopil mehanografski center.

Poleg navedenega bomo vršili v našem oddelku na verificirki kontrolo, če so podatki iz izvirnega dokumenta pravilno luknjeni v kartico.

Nadaljnjo obdelavo, tj. sortiranje, reproduciranje, interpretiranje, koletiranje, računanje in tabeliranje končnih poročil bo vršil za nas mehanografski center v Celju.

Mislimo, da je navedena rešitev za naše podjetje najboljša, ker ne pride v poštev, da bi sami nabavili vse stroje v sedanjih fazi, ker bi bila investicija predraga, poleg tega pa stroji ne bi bili vsaj v začetku polno izkoriščeni.

V. H.

Voda je zalila med poplavo v decembru hmeljišča od Vrbja do roba žalca

Predlogi in sklepi prve seje živinorejskega odbora

Enajstčlanski živinorejski odbor je na svoji seji imenoval centralni svet kooperantov. Prva seja odbora je bila 10. 12. 1966.

Za predsednika živinorejskega odbora je bil izvoljen ing. Pugelj Tone — upravnik obrata Trnava.

Razpravljali in potrdili so program dela selekcijske službe za kooperacijsko proizvodnjo v letu 1967.

Obdelali so predvideno usmeritev proizvodnje mleka v zasebnem sektorju, ki temelji na usmeritvi specializirane proizvodnje v zasebnem sektorju. Program potrdijo kot realen, ki ga je v okviru možnosti izvajati.

Za specializirane proizvajalce mleka so predlagali formulacijo večletne pogodbe.

Predlagajo dopolnitve in popravke poslovnika in pogodbe o proizvodnji mleka, in sicer:

Zaradi prevelikega padanja količin mleka v zimskem času (nov., dec., jan. in februar) naj bi bila v tem času cena stimulatívnejša za ca. 10 S-din po litru na račun nižje cene v letnem času.

Odstotek toščobe izpod 3,2 ali nad 4,2 je nezaželen. Predlagajo, da se toščoba nad 4,2% ne obračunava, ker ne prenese ekonomičnosti za konzumno mleko.

Neodgovarjajoči rezultati kontrol na »reduktazo« in s tem posledice neuveljavljene premije gredo v breme kooperanta.

»B« kontrola je le začasnega značaja, ki jo je pospešeno zamenjati z »A« kontrolo.

Pasemsko zamenjavo kakovostnih plemenskih živali so dolžni proizvajalci mleka urediti v dobi treh let in to postopno po letih od časa pogodbene proizvodnje mleka.

Reja teličk, križancev za plemo, se proizvajalcem mleka ne dovoljuje, odklanja pa se tudi ostalim kooperantom.

V letu 1967 moramo izboljšati pasemski sestav plemenske živine pri vsej čredi v kooperaciji za 8%. V ta namen naj bi osnovali sklad rizika (izločitve) pri nabavi plemenske živine.

Rejci proizvajalci mleka, ki ne bi izpolnjevali zahtev selekcije pasemske zamenjave in ostalih ukrepov, plačajo nastajajoče stroške pri selekciji oz. se jim lahko prekine pogodbeni odnos prodaje melka.

Izvedli bomo v januarju in februarju 1967 pri kooperantih popis živine z namenom, ugotoviti spremembe in njihanja.

Ob popisu fiksno programirati kategorije in čas nabave ter zamenjave plemenske živine. Velik poudarek je dati hribovskim predelom v nabavi sesnih in odstavljenih čisto-pasemskih teličk.

Navedene predloge in sklepe dopolnjene posredujemo v razpravo in potrditev centralnemu svetu kooperantov.

Grabnar Ludvik

KRIŽEM PO DELOVNIH ENOTAH

KOOPERACIJSKO SODELOVANJE NA VRANSKEM

Obrat Vransko si je zadnja leta zelo prizadeval, da bi kooperacijsko proizvodnjo čim bolj povečal in specializiral kmetije. Ta prizadevanja niso bila zaman in so rodila bogate uspehe. Od vseh 545 krav, ki jih je na našem obratu, je 138 sivorjave pasme, to je 25%. V letih 1965 in 1966 so kooperanti kupili 90 krav in brejih telic in 24 mlajših telic. Prejšnja leta so to živino kupovali le dolinski kmetje. V lanskem letu pa so mnogo teh krav in telic kupili višinski kmetje. Več kooperantov je v dveh letih zamenjalo vso svojo živino z živino sivorjave pasme. Kooperant Zupan Ludvik iz Ločice je v enem letu kupil štiri breje krave. Najteže je prepričati za sivorjavo govedo tiste kooperante, ki nimajo še nobene živali in hočejo vztrajati pri svojih križancih. Predvsem so živino zamenjali tisti kooperanti, ki so se usmerili v proizvodnjo mleka. Specializiranih proizvajalcev mleka, ki imajo najmanj pet krav, je do sedaj enajst. Nekateri med njimi so kupili že molzne stroje in naprave za hlajenje mleka. Vsi naši kooperanti oddajo mesečno povprečno 23 hl mleka. Ta količina je vsak mesec skoraj enaka, varira le za okoli 500 litrov. Tak enakomeren odkup mleka je na trgu zelo zaželen in ne dela obratu Mleko težav. Največji proizvajalec mleka je na našem obratu tovariš Brišnik Franc iz Prekope, ki prodaja mesečno povprečno 2600 litrov mleka in eno tele.

Kmetje v višjih predelih so začeli pitati živino do teže 450 kg. Največja težava pri tem pitanju je premalo število čistopasemske živine, zaradi česar morajo kmetje pitati križance. Te je treba pitati dalj časa, težko dosežejo izvozno kvaliteto in je zato njihova cena za 50 starih dinarjev nižja. Nujno je, da še ti kmetje čimprej zamenjajo pasemski sestav živine, ali pa kupujejo čistopasemska teleta od kmetov, ki prodajajo mleko, saj ti teleta prodajo čimprej, da lahko oddajo čimveč mleka.

V naslednji tabeli je prikazana primerjava odkupa živine med letoma 1965 in 1966 (podatki za leto 1966 zajemajo obdobje od 1. 1. do 30. 11.).

	Odkup kom.			Odkupljeno kg		
	1965	1966	Indeks	1965	1966	Indeks
Pitano gov.	109	116	106	49.615	47.786	96
Dopit. gov.	74	188	254	29.400	54.395	185
Teleta	179	184	103	15.468	15.100	97
Krave za zakol	50	35	70	21.974	15.041	68
Ostalo gov.	17	25	147	6.560	11.285	172
Govedo skupaj	429	548	127	123.017	243.607	116
Pohanci	4.854	18.346	378	7.362	27.232	370
Nabava plem. živine	49	65	130	104.920	238.970	228
Mleko Krompir				42.000	70.616	168

Obrat Vransko je kooperantom-živinorejcem v teh letih prodal 11 motornih kosilnic BČS in 7 kosilnic »Alpina«, sami kooperanti pa so si nabavili 10 motornih kosilnic. Kooperantom smo dali v uporabo pet traktorjev Steyer 18 KM, sedaj pa jih nameravamo odprodati.

Pet kooperantov na našem obratu se bavi z rejo plemenskih svinj in merjascev nemške plemenite pasme. Te plemenske svinje in merjasce prodajamo po vsem Štajerskem. V lanskem letu smo prodali 87 plemenskih merjascev in svinjk. Mnogo svinjk so kupili naši kooperanti, da so čimprej prišli do te odlične pasme prašičev, ki je odlična za pitanje, saj dobro izkorišča krmo in hitro prirašča.

Nekateri kooperanti so si zadnja leta uredili gospodarska poslopja, predvsem so si popravili hleve in jih uredili po nasvetu strokovne službe obrata. Nekateri kooperanti so prosili na obratu za posojilo za nabavo plemenske živine, popravilo gospodarskih poslopij in kmetijskih strojev. Posojilo so dobili iz hranilnih vlog, ki jih nalagajo kooperanti. Zato se strokovna služba na obratu trudi, da bi kooperanti čimveč vlagali na obratu in s tem pomagali svojemu sosedu in družbi.

Blizu se konec prvega poslovnega leta hišnega sklada in že lahko vsaj približno ocenimo uspehe in delo pri vzdrževanju stanovanjskih hiš in poslovnih lokalov. Ko bomo na sestankih hišnih svetov in zborih stanovalcev ter skupščini analizirali delo in aktivnost našega obrata in hišnih svetov, se bomo morali kritično dotakniti vseh pomanjkljivosti, ki so nastale v letu 1966. Vse to pa z namenom, da bo delo v letu 1967 bolj uspešno in da ne bomo ponavljali napak, ki so se dogajale letos.

Z namenom, da pri skupščinah stanovalcev sodelujejo vsi stanovalci, želimo opozoriti na nekatera vprašanja, da se bodo stanovalci laže odločili in da bo vsakemu znan način dela in poslovanja.

Že v začetku našega poslovanja smo obrazložili na sestankih vseh stanovalcev, kako se delijo stanarine. Prav tako smo natančno obrazložili v našem listu. Obrat je izdelal program investicijskega vzdrževanja za leto 1966 in dela v glavnem izvajamo po programu, katerega

Stanovanjska problematika

je potrdila skupščina stanovalcev in obratni delavski svet.

Precej neizkoriščenih sredstev je ostalo, s katerimi razpolagajo hišni sveti, to pa ne zaradi tega, ker na stanovanjski hiši ni potrebno izvršiti raznih vzdrževalnih del, ampak predvsem zaradi tega, ker v posameznih stanovanjskih hišah še do danes ni hišnih svetov in je skrb za vzdrževalna dela prepuščena posameznikom, oziroma našemu obratu. Ni pa mogoče zahtevati, da naj bodo trije delavci obrata tudi organizatorji vseh vzdrževalnih del tekočega vzdrževanja pri tolikem številu stanovanjskih hiš.

Ne bi želel ponavljati, katera so vsa dela tekočega vzdrževanja skupnih delov in naprav v hiši, ker smo to objavili že spomladi. Želim pa obvestiti vse stanovalce, da lahko izračunajo vsoto, katera je na razpolago hišnim svetom za vzdrževalna dela skupnih delov in naprav v hiši, če v hiši seštevajo stanarine za leto 1970 po pogodbi. 10%

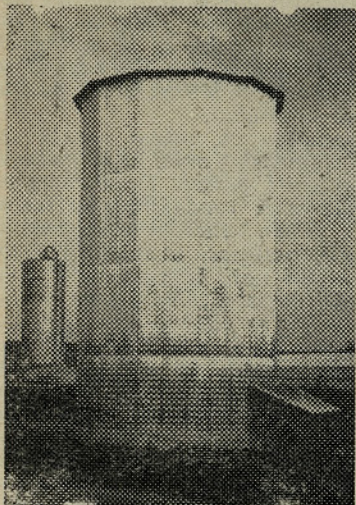
od skupne vsote lahko uporabijo za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav. Ta sredstva so na voljo hišnemu svetu s tem, da predloži obratu potrjene račune v izplačilo. V primerih, kjer teh sredstev ne bi mogli realizirati brez naročilnice, lahko naročilnico takoj dvignemo na obratu. V tistih stanovanjskih hišah, kjer so tudi poslovni lokali, pripada hišnim svetom še 10% sredstev od najemnin tistega dela, ki se deli za vzdrževalna dela. Kakor smo to izdelali v lanskem letu, bomo tudi za letos obvestili hišne svete, koliko sredstev imajo na razpolago. Da bi pa ta sredstva koristili, je nujno, da hišni sveti že sedaj izdelajo program za letos in da istočasno upoštevajo sredstva, ki niso bila izkoriščena v lanskem letu.

To je predlog našega obrata. Želimo pa, da s predlogi sodelujejo prav vsi stanovalci, da ne bi ostala ta sredstva neizkoriščena, ko stanovanjske hiše nujno terjajo popravila.

Do skupščine stanovalcev bi morali tudi razčistiti vprašanje, kako letos pobirati stanarino, da ne bi bilo zaostankov, kakor je to primer v letošnjem letu. Posamezna stanovanjska podjetja so to vprašanje rešila različno. Pri izbiri načina pa bi morali stanovalci upoštevati, da večino stanovanj zasedajo stanovalci našega podjetja.

Do sedaj se je vršilo pobiranje stanarine preko blagajn proizvodnih obratov za tiste delavce, ki so zaposleni v podjetju. Stanovalci, ki niso zaposleni v podjetju, so plačevali stanarino na posameznih obratih ali pa direktno s položnico na Hišni sklad. V stanovanjskih hišah, kjer so izvoljeni in aktivno delajo hišni sveti, je tudi stanarina redno odvajana. Precej je stanovalcev, predvsem tistih, ki so zaposleni v drugih delovnih organizacijah, nam pa dolgujejo stanarino tudi za več mesecev. Kljub opominom dolgov

(Nadaljevanje na 6. strani)

Pokončni senik na farmi Zalag

„Kmetijska preskrba“ v Preboldu

Pred dobrim mesecem smo po sklepu DS enote preselili sedež kooperacijske proizvodnje iz zadrúžnega doma v Preboldu v nove prostore na sedežu obrata v Latkovi vasi. To smo storili zaradi boljšega stika in večje koordinacije del. V sejni sobi zadrúžnega doma v Preboldu bo ostala blagajna, ki bo za kooperante odprta kot do sedaj. Prostore sedeža kooperacije in skladišče bomo dali v najem Savinjskemu magazinu, ki namerava razširiti vse premajhno trgovino, saj le-ta, edina v kraju, nikakor več ne ustreza potrebam, še manj pa željam kupcev.

Do začetka spomladanskih del nameravamo na »landhofu« odpreti trgovino z orodjem, semeni, gnojili, krmili, skratka z vsem, kar rabita kmet in vrtničkar za proizvodnjo, pridelavo in pitanje. Sama

adaptacija prostorov za bodočo »kmetijsko preskrbo« bo stala okrog 3,5 milijona starih dinarjev. Ta vsota nam sedaj dela preglavice, ker denarja še nimamo zagotovljenega.

V trgovini bo zaposlen sedanji skladiščnik Jošt Ivan, ki bo vodil še naprej tudi skladišče za kooperante.

V zelo težkih pogojih — v blatu in snegu — nam je uspelo postaviti novo, 9,78 hektarov veliko betonsko žičnico na kapelskem polju. Prodati nameravamo sedem malih traktorjev Steyr in več priključkov. Zaradi tega bomo morali preusmeriti pet ali šest traktoristov. Ob novi organizaciji del pa se odpira vprašanje: »Ali bo še potreben šef strojnega parka?«

v. f.

Stanovanjska problematika

(Nadaljevanje s 5. strani)
še niso vsi poravnali, kar seveda otežuje normalno poslovanje. Hišni sklad posluje samo s sredstvi stanarin in najemnin.

Da bi letos uredili tudi na tem področju normalno poslovanje je nujno, da se v vseh stanovanjskih hišah izvolijo hišni sveti z blagajniki in predsedniki.

Stanarine bi lahko pobirali na naslednje načine:

1. V kolikor so stanovalci soglasni, da se organizira inkaso služba, potem bi morali stanovalci poleg redne stanarine plačevati še stroške inkasa, kar pa bi znašalo okoli 1,00 N-din mesečno.

2. Obstoji možnost, da še nadalje pobiramo stanarino preko blagajn naših proizvodnih obratov za vse delavce, ki so zaposleni v našem podjetju. Ostalim stanovalcem, ki ne želijo plačati na teh obratih, priporočam, da plačujejo stanarino s polož-

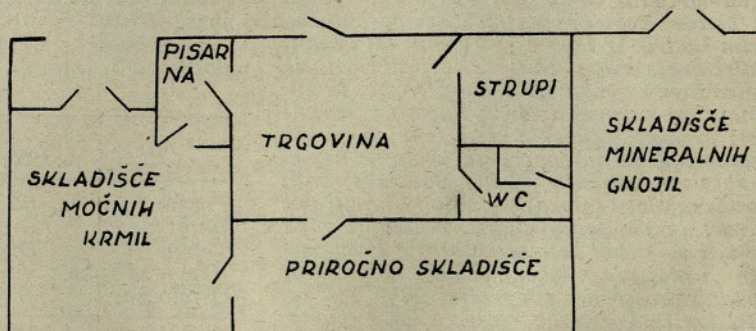
nico, poštino pa plačajo sami.

3. V kolikor bodo izvoljeni hišni sveti še v tistih hišah, kjer jih do sedaj ni bilo, svetujemo, da sami odvajajo stanarino Hišnemu skladu.

Nekateri hišni sveti so na svojih sestankih obravnavali način pobiranja stanarine in blagajniki teh hiš res redno odvajajo stanarino. Hišni sklad bo do skupščine stanovalcev pripravil predlog, kako bi bilo najceneje in najlažje pobirati stanarino. Želimo, da bi od stanovalcev prišlo čimveč sugestij, da bi tudi to vprašanje rešili v zadovoljstvo vseh stanovalcev.

Vsekakor bo na sestankih hišnih svetov še več problemov, predvsem: kaj bo treba pri posameznih stanovanjskih hišah popraviti. Pričakujemo, da bodo hišni sveti zelo prizadeto izdelali predloge tudi za investicijsko vzdrževanje stanovanjskih hiš.

Uranjek Mihael

Tloris bodoče »Kmetijske preskrbe« v Preboldu

SI ŽELITE V ZIMSKEM ČASU RAZVEDRILA?

Oglejte si veliko drsalno revijo v Celovcu od 9. do 20. februarja 1967! Vse informacije dobite pri Izletniku v Celju.

Zakaj stanovanjske pogodbe

Na področju stanovanjske reforme pridvideva zakon o stanovanjskih razmerjih (Ur. list SFRJ, št. 11/66) v 44. členu, da je treba sedanje stanovanjske pogodbe zamenjati z novimi. Zakon predpisuje, da je treba stanovanjske pogodbe podpisati do 31. 12. 1966. Pri tem sodelujejo nosilci stanovanjske pravice in Hišni sklad. Tudi z etažnimi lastniki v hišah, kate upravljamo, bomo sklenili pogodbe o prispevku za tekoče in investicijsko vzdrževanje stanovanjske hiše. Delo v zvezi s podpisom pogodb je zelo zamudno kljub temu, da so bile pogodbe sestavljene pravočasno. Dopoldne smo našli malo stanovalcev doma. Če računamo, da opravljamo z 800 stanovanji in je pri podpisu ene pogodbe treba 15 minut, lahko izračunamo, koliko časa je za to

potrebno. Podpisovanje pogodb smo že od začetka vzeli zelo resno, ker bi vsako odlaganje predstavljalo zamudo zakonskega roka in onemogočilo neprekinjeno delo. S podpisovanjem pogodb smo zaključili.

Že na skupščini stanovalcev smo obrazložili, da bomo do konca leta 1966 podpisovali stanovanjske pogodbe. Stanovalci nas vprašujejo, zakaj je treba pogodbe podpisati. S podpisom pogodb se bodo nosilci stanovanjskih pravic in Hišni sklad dogovorili o pravicah in dolžnostih. Iz pogodb je razvidna višina stanarine od 1966. do 1970. leta.

S 1. januarjem 1967 se bo povečala stanarina za eno četrtno razlike med stanarino za 1966. in 1970. leto. Kako si vsak stanovalec lahko izračuna, koliko bo plačal za stanovanje od 1. januarja 1967, želim prikazati z naslednjim primerom:

Za stanovanje, točkovano s 70 točkami, 50 kvadratnih metrov stanovanjske površine in vrednostjo 3,185.000 S-din je bila stanarina

leta 1966 53,08 N-din
leta 1970 bo 99,54 N-din

Izračun stanarine za vmesna leta je $99,54 - 53,08 = 46,46$ novih dinarjev; $46,46 : 4 = 11,62$ novih dinarjev.

Stanarina za navedeno stanovanje bo od 1. januarja 1967: $53,08 + 11,62 = 64,70$ N-din; leta 1968 $64,70 + 11,62 = 76,32$ N-din; leta 1969 $76,32 + 11,62 = 87,94$ N-din; leta 1970 $87,94 + 11,62 = 99,56$ N-din.

S podpisom pogodb bo sestavljena točna evidenca stanovanj, kar bo osnova za knjiženje. Šele takrat bo mogoče izdelati realen plan in program investicijskega in tekočega vzdrževanja. Stanovalcev ne bo mogoče preseljevati iz stanovanja v stanovanje brez njihovega soglasja. Stanovanjske pogodbe so izdelane v štirih izvodih. V izvodu, ki ga dobi stanovalec, je prepis zapisnika o točkovanju, drugi izvod ostane hišnemu svetu, tretji izvod dobi obrat, ki s stanovanjem razpolaga, četrti izvod pa dobi hišni sklad.

Uranjek Mihael

Strokovni pogovori in nasveti

Kaj lahko v kmetijstvu pričakujemo od linearnega programiranja

Linearno programiranje je razmeroma mlada panoga uporabne matematike in se je razvila šele v zadnjih dveh desetletjih. Prvi začetki linearnega programiranja segajo neposredno pred II. svetovno vojno. Pravi razmah pa je linearno programiranje dobilo po letu 1952, ko je bil rešen prvi problem s tega področja z elektronskim računskim strojem.

Kaj pravzaprav dosežemo z linearnim programiranjem?

Gospodarska organizacija deluje v sodelovanju pa tudi tekmovalno z drugimi sorodnimi gospodarskimi podjetji. Pri tem zasleduje gospodarske cilje; v skladu z obstoječimi okoliščinami in upoštevajoč uspehe drugih podjetij uravnava svoje poslovanje na način, ki se ji zdi gospodarsko najbolj uspešen. Glede na splošne pogoje in ukrepe drugih podjetij reagira tako, da bi dosegla nek gospodarski optimum.

Pri iskanju takšnih optimalnih rešitev, zelo uspešno uporabljamo metode linearnega programiranja (metoda asignacije, metoda distribucije, meto-

da simpleksa in metoda relaksacije). Prvi dve metodi uporabljamo za reševanje določenih problemov, medtem ko sta drugi dve splošnega značaja in jih lahko uporabljamo za reševanje raznih problemov linearnega programiranja.

Za uspešno uveljavljanje linearnega programiranja je nujno potrebno razviti še vrsto drugih strokovnih disciplin, zlasti obratovno knjigovodstvo, organizacijo in pripravo dela, mehano grafijo, dosledno evidenco, hkrati pa tudi samo tehnologijo proizvodnje.

Po svojem značaju je linearno programiranje kvantitativna metoda, njene naloge pa lahko realiziramo le z uporabo napredne matematične tehnike in razvite elektronske računske mehanizacije. Linearno programiranje uporabljamo zlasti v primerih, kjer se lahko predvidi ukrepanje, ki naj bi bilo s kakoga stališča optimalno. Navajamo nekaj posebno značilnih in pogostih možnosti uporabe linearnega programiranja pri iskanju optimalnih gospodarskih odločitev v kmetijstvu:

— problem racionalne prehrane v živinoreji;

— iskanje ekonomsko optimalne uporabe umetnih gnojil v poljedeljski proizvodnji;

— problem optimalne razporeditve in izkoriščanja kmetijske mehanizacije;

— problem organizacije notranjega transporta;

— iskanje ekonomske in organizacijske vskladitve v kompleksu poljedelstvo — živinoreja — predelava.

Uporaba metod linearnega programiranja v kmetijstvu je zelo široka, vendar pa so vidnejši rezultati v Sloveniji doseženi le v iskanju optimalnih krmnih obrokov v živinoreji.

S temi problemi se ukvarja biro za operacijske in tržne raziskave v Ljubljani, ki mu je v posameznih kmetijskih delovnih organizacijah uspelo znižati stroške prehrane pri proizvodnji mleka od 10 do 20 S-din po litru, pri pitanju govedi pa od 50 do 180 S-din za 1 kg prirasta. Ker kmetijski kombinat Žalec za to delo še nima potrebnih specializiranih strokovnih kadrov, nam omenjeni biro po pogodbi pripravlja izračune optimalnih krmnih mešanic in obrokov za posamezne vrste živine. Prvi rezultati so pokazali, da so obstoječe krmne mešanice za kooperacijsko proizvodnjo piščancev po zahtevani biološki vrednosti in ceni že optimalne. Ni torej slučaj, da so v letoš-

njem letu doseženi vidni uspehi v tej vrsti proizvodnje. Gotovo ima za takšen rezultat poleg ostalih pogojev, precejšnjo zaslugu tudi ekonomsko racionalna prehrana.

Kljub širokim možnostim aplikacije metod linearnega programiranja v kmetijstvu, ne moremo rešiti na ta način vseh dogajanj v kmetijski proizvodnji. Dejstvo, da so odstopanja v obračunskih kalkulacijah posamezne vrste proizvodnje med našimi obrati zelo velika, bi jih bilo mogoče odpraviti tudi z drugimi organizacijskimi prijemi in izboljšavami.

Za ilustracijo gornjega, navajamo lastne cene direktnih stroškov po kg prirasta govedi v pitanju:

Obrat	Direktni stroški za kg prirasta S-din	Indeks
1	593	84
2	694	98
3	720	102
4	829	117
5	913	129

Planirano povprečje direktnih stroškov za 1 kg prirasta 708 100

Pri predpostavki, da je zaje-manje stroškov po strokovnih mestih pravilno, kar mora zagotoviti dosledno obratovno knjigovodstvo, bi z detaljnjšo razčlenbo stroškov pri tistih obratih, kjer lastne cene nenormalno odstopajo od povprečja ali zastavljenega programa, ugotovili vzroke takšnih odstopanj in z vsaj delno odpravo teh bistveno pocenili proizvodnjo mesa.

V našem kombinatu stalno trdimo, da je živinoreja pasivna proizvodna panoga. Dejstvo pa je, da sta ekonomičnost in rentabilnost živinorejske proizvodnje odvisni od raznih činiteljev, kot npr. od razmerja cen med krmili in živinorejskimi proizvodi, od velikosti živinorejske proizvodnje, od opremljenosti sredstev za delo itd. Vsak izmed prej navedenih elementov pa vpliva na proizvodne stroške.

V strukturi proizvodnih stroškov znašajo stroški krmljenja celo do 68%. Veliko sodelovanje stroškov krmljenja v strukturi proizvodnih stroškov živinorejskih proizvodov kaže, da je vprašanje ekonomičnosti krmljenja živine osnovno vprašanje ekonomičnosti naše celotne živinorejske proizvodnje.

Nov način siliranja krme

Pod tem naslovom smo v zadnji številki »Hmeljarja« pisali o pripravi krme, danes pa, kakor smo obljubili, nekaj besed o izgubah, krmljenju in o možnosti uvedbe takšnega načina siliranja pri nas.

Cetrta košnja lucerne, ki smo jo silirali po sistemu vacuum, je imela v zelenem stanju naslednje vrednosti:

Suha snov	16,26 %
PB (prebavljive beljakovine)	1,99 %
SV (škrabne vrednosti)	7,43 %

V sedmem tednu smo silos odprli in začeli krmiti. Kravam smo dali lucernino silažo po volji. Požrle so jo povprečno 29,3 kilograma na dan. Silaža je imela naslednje vrednosti:

PH	5,1 %
Mlečna kislina	1,75 %
Maslena kislina	0 %

Ocetna kislina	1,47 %
Suha snov	45,86 %
PB	5,42 %
SV	17,84 %

Uvele lucerne je bilo 64.817 kg
Zrele silaže je bilo 63.644 kg
Iz jasli odpeljane, ki jo živali niso požrle 3.761 kg
Preračunano na 1 kg SS imata zelena in uvela silirana lucerna sledeče vrednosti:

1 kg SS ima	PB	SV
Zelena lucerna	12,2	45,7
Silaža uvele lucerne	11,2	38,9

Kot vidite, so izgube majhne. Žival krmo rada žre, saj so jo krave molznice razmeroma veliko požrle v dnevnem obroku. V obroku, ki so ga dobile, je bilo preveč PB. Namreč že samo beljakovinsko razmerje je pri lucerni ozko.

Po sistemu vacuum lahko siliramo vse vrste krme. Na ta

način lahko, oziroma moramo, delati manjše enote (silose). To pa zato, da krmo, ki smo jo razkrili, čim hitreje pokrmimo.

Kup zloženih bal v Podlogu je meril $9 \times 14,5 \times 2,9$ m. Da smo kup »zavili« v ponjavo, smo porabili okrog 350 m³ plastične ponjave. V kupu je bilo 378,5 m³ krme. 1 m³ je tehtal 171,8 kg. En m³ ponjave zadostuje pri tem načinu in pri lucerni za 185 kg krme.

Po sedanjih izkušnjah in podatkih, ki jih imamo, bremeni ponjava in vse ostalo (cevi, zadržga) 1 kg 50% vlažne lucerne z 1,8 S-din, če ponjavo uporabimo samo enkrat.

Ostalo nam je še vprašanje, kako lepiti male luknje, ki jih napravi krma in tudi delavec, ki ponjavo pologa. Različni lepilni trakovi, ki jih poznamo, niso obstojni na vlagi.

Razgovor s kooperanti

»Prinz« naju je z Udrh Lipčem jadrno popeljal v Spodnje Grušovlje po lepi, gladki, pred kratkim asfaltirani cesti. Lipčevemu sosedu sva povozila kokoš, ki je, kot da bi imela samomorilske namene, pritekla daleč z njive in se ustavila prav na sredi ceste tik pred avtomobilom.

Zapeljala sva z asfalta na veliko urejeno dvorišče, na katerem je naš kooperant Četina Jože spregal par konj iz težko z opeko naloženega voza.

Povabil naju je v prostorno kuhinjo za veliko mizo.

Povedala sva, da želiva kratak razgovor za novoletno število »Hmeljarja«. Z ženo sta se malce otepala, a končno le toliko omehčala, da je gospodar prinesel tehtne liste in ponosno dejal: »Naj zveni kakor hoče, povem pa, da sem imel od vsega hmelja 79 odstotkov prve in 21 odstotkov druge vrste. Precej zaslug gre novi 16-kvadratni sušilnici, ki sem si jo uredil iz dveh 8-kvadratnih.«

»Imate kaj hmelja na žičnicah?« povprašam.

»Ne, niti sadeža. Ves hmelj imam na hmeljevkah. Tista leta, ko je zadruga ponujala kredite in še sama veliko prispevala za gradnjo žičnic, so mi ušla, pravzaprav sem jih zamudil. Sedaj se nam ponuja nova možnost »Pod logom« kar čez cesto.

Zgradili bi lahko žičnico za več kooperantov skupaj.«

»Ste z odnosi obrata Šempe-ter zadovoljni?«

»O, pride včasih do kakšnih manjših nesoglasij, ki jih poravnavamo sproti. Točo so mi na velikih njivah cenili 40-odstotno, kar se mi je zdelo malo prenizko. Zaščita je bila lani pri tako neugodnih vremenskih razmerah zelo tvegana, a kljub temu do časa obiranja, ko je tu in tam udaril pajek, uspešna. V vasi je zaradi pajka utrpela nekaj škode le Pajkova, a jo je dobila povrnjeno.«

»Kmečka dvorišča se pri nas hitro mehanizirajo. Imate dosti strojev?«

»Naj začnem kar pri vprežni kosilnici, ki jo še vedno uporabljam s pridom. Stajerčka smo se tako navadili in nam je v toliko pomoč, da si dela brez njega že ne moremo zamisliti. Kmalu bo obrat le traktorje, ki smo jih imeli v najemu, razprodal. Želim si tega obdržati. Zaradi njega pa bo moral en konj iz hleva.«

Hmelj škropimo kar sami z Vermorelko, ki jo v sezoni da v vas obrat.«

Gospodinja in hči Majda pa sta o reji pitancev povedali: »Ni dolgo tega, odkar smo oddali pet pitanih bikov, pet jih pa še pitamo. Kljub visoki ceni koruze pitamo pospešeno. Tako oddamo pitanca v zakol že z

dvanajstim ali trinajstim mesecem. Mleko imamo le za lastne potrebe.«

»Lani nam obrat ni priskrbel zadostne količine hmeljev. Prav bi bilo, da dobimo poleg letošnjih še lanske. Povedal bi še rad, da so pred leti naraščali življenjski stroški in stroški kmetije mnogo hitreje, kot pa

je naraščala cena hmelja, zato še ta ni dosegla ustreznega sorazmerja.« je dodal gospodar.

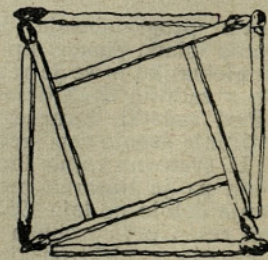
Naš prijeten pogovor se je sukal še okrog zimskih opravil, kolin, krompirja, skuhe in otrok, ki so obema v veliko veselje. Za slovo sva z Lipčem zaželela Četinovim vesele novoletne praznike.

Lep pozdrav in srečno, zdravo in uspehov polno novo 1967. leto želi vsem bralcem urednik

ZA ZIMSKE VEČERE

1. Iz osmih žveplenk lahko napravite dva kvadrata in štiri trikotnike. Vprašajte prijatelja, če tudi on to zna. Rešitev mu boste morali verjetno pokazati.

2. Jata vran prileti na gručo dreves. Če se vsaka vrana vsede na eno drevo, potem ena ne dobi mesta, če pa sedeta po dve na eno drevo, ostane eno drevo prazno. Koliko je vran in koliko dreves?

(4 vrane in 3 drevesa)

KEGLJANJE

Obrat »Mesnina« Celje : obrat Vransko 434:443

Na kegljišču Ingrada v Celju sta se v začetku meseca decembra pomerili ekipi obratov »Mesnina« in Vransko. Prvi lučaji so pokazali, da ekipa iz Vranskega ni v formi in da bo izgubila z visokim rezultatom. Prvi meti so se končali z rezultatom 34:18 v korist »Mesnina«. V ostalih lučajih je ekipa iz Vranskega začela kot prerojena in zmanjšala razliko.

Do polovice igre je bil rezultat izenačen in Vrančani so prišli celo v vodstvo. V drugi polovici tekmovanja so svoje vodstvo še povečali in zmagali z rezultatom 434:443 kegljev.

Moštvi obeh ekip sta bili zelo izenačeni. Vsi so se trudili za čim več podrtih kegljev in zmago.

ZELENI ROŽI

Moj rojstni kraj si, dolina zelene rože, obdana s hribi in veter ti zemljico boža, Savinja s pritoki hladiš jo, napajaš, dolina, vedno bolj rodovitna postajaš.

Po tebi se kompleksno širi grenka roža, hmeljar jo neguje in z ljubeznijo boža. Če vso leto znojiš ga in mu žuliš roko, jeseni hvaležno mu vračaš zeleno zlato.

Počitka potrebna čez zimo počivala boš, da v novem letu še boljši pridelek dala boš. Zato — naj še pesem doni po dolini zeleni iz hmeljarskih src kot drugi roži nobeni.

Tudi ti delavec-hmeljar si počij brez skrbi, ker kmalu bo spet pomlad in bo treba novih moči. Bratstvo in sloga naj lajšata ti trud — v skupnosti naši v Novo leto brez muk.

Le širi, le širi se roža zelena, naj ne bo bodočnost hmeljarjev megljena! Sonce, zasij nam že enkrat svetlo, da bo vsem delavcem enako lepo! h-p

Slovo od Vraničeve mame

Globoko nas je potrla vest, ki je spomladi zavrtna bolezen položila v posteljo Vranič Katarino, kooperantko iz Prekope 40. Trdovratno se je borila z boleznijo in ko je zvedela, da bo zopet ozdravela, jo je bolezen tako močno napadla, da je 9. 12. umrla.

Vranič Katarina se je rodila 30. 4. 1894 v Prekopi. Šolo je obiskovala na Vranskem. Po končani šoli je ostala doma in pridno po-

magala staršem pri delu na zelo vzornem posestvu. Leta 1925 se je poročila. Z možem sta živela skupaj do leta 1941, ko ji je umrl mož in jo zapustil s tremi nedoraslimi otroki. Prišla je vojna, ki tudi njej ni prizanesla. Takoj se je vključila v partizansko gibanje in pomagala partizanom s hrano in z obveščevalno službo. Ko je bilo konec vojne, se je še z večjo vnelo lotila posestva. Med prvimi se je vključila v zadružno in do kraja ostala njen član. Za svoje vzorno gospodarjenje je prejela priznanje dobrega hmeljarja in tudi živinorejska priznanja. Zadnja leta je že opešala in predala posestvo sinu Antonu, ki skrbno in dobro gospodari naprej.

Ohranili jo bomo v lepem spominu! Kako pa je bila priljubljena pri ljudeh, je pričala njena pot, ko smo jo pospremili k zadnjemu počitku.

L. K.

Marovt S.-Vrabič T.

Tehnologija vzreje telet

(Nadaljevanje)

4. Pravilna nega in krmljenje telet po telitvi je nedvomno najvažnejše in najbolj zahtevno delo pri vzreji telet. Posebno vprašanje pravilnega krmljenja smo v zadnjem letu na farmah posvetili veliko časa. Ni potrebno poudarjati, da je od dobre tehnologije krmljenja odvisen uspeh vzreje telet, tako v zmanjšanju bolezni in poginov, kakor v boljšem prirastku in cenejši vzreji. Nega teleta prične ob sami telitvi. Po porodu se tele nenadoma najde brez obrambe sredi sicer nevidnih, toda mnogih sovražnikov, ki silijo skozi popek in mavelček v neoporen organizem. Prve dni, dokler si mlado tele ne organizira obrambnega sistema, so razne okužbe najbolj česte in nevarne. Naša skrb mora biti, da zavarujemo tele čim se rodi. Zato skušamo polagoma menjati »stari« način čiščenja, osuševanja in masiranja, ki ga je kar na ležišču opravila krava s svojim hrapavim jezikom. Še s tako suhega in čistega ležišča preti teletu nevarnost okužbe. Kljub dezinfekciji popka z jodovo raztopino, ostane popek še vedno odprta vrata za vdor bolezenskih klic. Skozi usta in nos tele kar srka nesnago, ki jo še v tako čisti porodnišnici najdemo.

Kaj torej storiti? S posebnim vozičkom bomo teleta takoj po porodu odpeljali v »kopalnico«, ga stuširali s toplo vodo, obrisali z laneno rjuho, osušili, zmasirali in ga čimprej namestili v pripravljeno čist boks v telečnjaku. Tak način obravnave teleta je dal prav dobre rezultate kmetijskemu kombinatu v Bački Palanki, kjer so med drugimi ukrepi tudi s tem zmanjšali okužbe, pogine pa od 14 % še v letu 1961 na 1,3 % v letu 1965. Zaviden uspeh!

Pri tem delu je gotovo najvažnejše izključiti prve infekcije, drugo pa, ko otreto tele s hrapavo rjuho, aktiviramo krvni obtok. Tako se tele hitreje okrepi in čimprej vstane, da je sposobno za prvi obrok mlezi. Kako važno je, da tele dobi čimprej mlezi, bomo obravnavali in ugotavljali pri krmljenju. Tele bo brez posledic sposobno sprejeti mlezi šele, ko samo vstane, kar je znak, da je organizem pripravljen za življenje.

Posebno mesto oziroma boks je določen za vsako novorojeno tele. Ko smo se v prejšnji številki mudili v telečnjaku, smo omenili, da so boksi za mlado tele posebno skrbno oprani, dezinficirani in nastlani s čisto, zdravo slamo. V poletnih mesecih ni važno v katerem delu telečnjaka najde mesto novorojenček, od jeseni do pomladi pa sta za to določena dva posebna boksa. Nad njima sta montirani infra žarnici, ki imata nalogo, da direktno ogrevata teleta in sušita vlažen zrak. V tem boksu ostane tele vsaj dan, dva, dokler ni že sposobnejše za življenje ali tako dolgo, dokler ga naslednji novorojenček ne spodrine.

Nadaljnja nega teleta je v skrbi za čim boljšo »osebno« higieno, ki je v tem, da vedno, vsak dan menjavamo steljo v boksih.

Na farmi Zalog, žal, ni bilo mogoče zaradi lokacije telečnjaka spuščati teleta na zrak in sonce. V letu 1967 je v programu dograditev posebnega provizorija, ki bo služil temu namenu. Ob novem telečnjaku na farmi Podlog bo možno že spomladi urediti lepo

tekališče. Redno spuščanje telet na zrak in sonce tudi v zimskem času spada obvezno k pravilni negi in oskrbi telet.

Predno preidemo na krmljenje, moramo omeniti vitamini-zacijo telet. Veterinar ali porodničar vedno posreduje teletu z injekcijo vitamine A in D najkasneje 48 ur po porodu. Praksa je očitno pokazala, da so teleta po dodatku vitaminov A in D živahnejša, odpornejša in bolj ješča. Vitamini so posebno v obdobju, ko se telijo manj vitalna teleta, v veliki meri zmanjševali okužbe, bolezni in tudi pogine. Ker vitaminizacija ni poseben strošek, smo jo uvedli kot obvezen in reden ukrep.

Najaktualnejši del pri vzreji telet je vsekakor krmljenje in ga bomo obravnavali v naslednji številki našega lista.

Obeta se živahna sezona izobraževanja kooperantov

Sezona izobraževanja naših kmetijskih proizvajalcev je v teku. V tej sezoni izobraževanja smo hoteli z ozirom na važnost dati poseben poudarek izobraževanju naših kooperantov, ki se preusmerjajo v sodobno specializirano proizvodnjo. Že v lanski sezoni se je pokazala izredna potreba po uvajanju mehanizacije in v tej zvezi smo usposobili naše kooperante, da so lahko upravljali s traktorji in priključki. Tudi v tem letu smo že organizirali nov tečaj za voznike traktorjev, ki ga obiskuje 40 kooperantov. Večina od teh že ima traktor ali pa ga bo imela v bližnji prihodnosti.

Poleg mehanizacije dajemo v tej sezoni poudarek ostali specializirani proizvodnji. V lanskem letu smo organizirali le pet seminarjev iz specializirane proizvodnje, medtem ko bomo letos razširili te seminarje na področje vseh proizvodnih okolišev, kjer je že ali pa se poraja specializirana proizvodnja. Tako bomo organizirali seminarje za hmeljarje, živinorejce, perutninarje in sadjarje.

Hmeljarji bodo imeli tridnevne seminarje na svojih proizvodnih okoliših. Na njih bodo strokovnjaki obravnavali aktualno problematiko proizvodnje hmelja v kooperaciji. Program bo med drugim obsegal problematiko lanske kvalitete in pridelka hmelja, vpliv gnojenja in agrotehničnih ukrepov v hmeljarstvu, zaščito hmelja pred boleznimi in škodljivci in pomen priznavanja sadik ter zlahtnenja hmelja. Posebno bo naše kooperante zanimalo ekonomsko razglabljanje v zvezi z vključevanjem nove tehnologije v kooperacijsko proizvodnjo hmelja. Predavanja bodo popestrjena tudi s slikami in diapozitivi in bodo na Vranskem, v Taboru, Trnavi, Gomilskem, Braslovčah, na Polzeli, v Preboldu, Sempetru, Gotovljah, Petrovčah, Škofji vasi in na Dobrni.

Za živinorejce, ki se ukvarjajo s proizvodnjo mleka in selekcijo živine, bodo dvodnevni seminarji na obratih Tabor, Trnava, Sempeter, Petrovče, Celje in Vojnik. Za kooperante, ki pitajo živino pa bodo seminarji na Vranskem, v Taboru, Andražu, Letušu, Preboldu, Ponikvi, Vinski gori, Celju in Strmecu.

V tej sezoni bodo tudi seminarji za perutninarje na obratih Tabor, Polzela, Sempeter, Petrovče in Celje.

Zaradi velikega zanimanja za sodobno sadjarjenje bodo predavanja o sadjarstvu v Andražu, na Polzeli, v Šmartnem v Rožni dolini, Vinski gori, Galiciji, Strmecu, Frankolovem, Ponikvi, Grižah in Taboru.

O poteku in programu seminarjev in predavanj bodo naše kooperante pravočasno obvestili vodje kooperacije proizvodnih okolišev. Zelimo, da bi ti seminarji doživeli uspeh in zato pozivamo kooperante, da se jih v čimvečjem številu udeležijo. Tako bomo tudi zimski čas izkoristili za dvig naše kmetijske proizvodnje v kooperaciji.

ing. Marija Wagner

Linearno programiranje

(Nadaljevanje s 7. strani)

Odstopanja v obračunskih kalkulacijah proizvodnje mesa, kot tudi v kalkulacijah drugih dejavnosti kmetijske proizvodnje, nam narekujejo, da bomo morali v bodoče analizi stroškov posvetiti več pozornosti.

ZAKLJUČEK

1. Pri iskanju optimalizacije določenih gospodarskih ciljev, se uspešno uveljavlja metoda linearnega programiranja.

2. Za uvedbo te metode programiranja je pogoj razvita elektronska računsko mehanizacija, dosledna evidenca in razmejevanje stroškov ter urejena organizacija dela in tehnologija proizvodnje.

3. Razvoj linearnega programiranja na našem kombinatu bo možen le z vzporednim strokovnim izpopolnjevanjem tehničnih in ekonomskih kadrov.

4. Kljub širokim možnostim uporabe metod linearnega programiranja, vsega ne bo mogoče rešiti na ta način, ampak bomo določene probleme odpravili tudi z drugimi organizacijskimi prijemi in izboljšavami.

5. Za realizacijo nakazanih nalog bo potrebno formirati posebno grupo strokovnjakov, ki se bo prvenstveno bavila z iskanjem notranjih rezerv v podjetju. Za svoje delo pa naj bi bila nagrajena po ekonomskem uspehu izdelanega predloga ali programa.

INGEC

Najpomembnejši objekti vrtnarskega obrata leže na področju z izredno pomanjkljivo urejenimi vodnogospodarskimi razmerami. Zemljišča, ki leže ob strugi Savinje, zalije voda tudi po dvakrat in večkrat letno. Ob izredno visokih vodah, kakršne smo doživeli leta 1954, 1964 in letos, pa se voda razlije tudi preko ostalih površin in spremeni v razbesnelo strugo skoraj celoten kompleks vzhodno od Ingradove betonarne in južno od Ljubljanske ceste.

Poplave niso nič novega na tem področju, vendar dejstvo, da so z vsakim letom večje, nas izredno zaskrbljuje. Zelo karakteristično je to, da leta 1954, ob katastrofalni poplavi Celja, objekti vrtnarskega obrata niso bili pod vodo, medtem ko so bili oktobra 1964 popolnoma zaliti. Podobno je bilo decembra letos, ko je voda kljub temu, da ni bila tako obilna kot pred 10 leti, ponovno popolnoma preplavila skoro vse objekte in zemljišča Vrtnarstva, KIC-a in obrata Mleko.

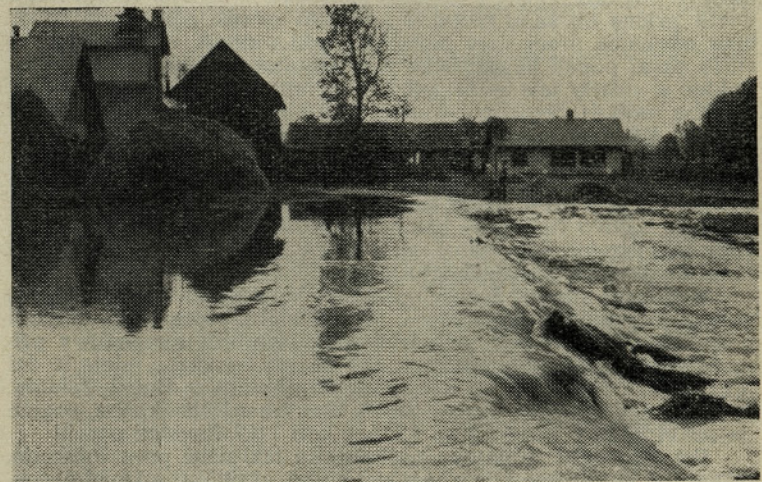
Ob prvih znakih siren, ki so se oglasile v Celju nekaj pred 5. uro zjutraj, so bili še vsi objekti na suhem. Okrog 6. ure se je voda z zahodne in južne smeri približala zaprtim gredam, nato pa v pičli uri popolnoma poplavlila zaprte grede in pritlične prostore gospodarskih objektov.

Reševalna dela, ki so se pričela kmalu po prihodu prvih delavcev, po 5. uri zjutraj, so potekala organizirano. Ves material in opremo, ki bi jo lahko voda poškodovala, smo pravočasno dvignili na podstavke. Iz zaprtih gred smo prenesli občutljivejše lončnice na police rastlinjaka, notranjost rastlinjaka pa smo uspešno zaščitili z zemljo, ki smo jo vdrali pred vse vratne pre-

Kdaj bo Savinja ukročena?

hode. Dotok talne vode v kurilnico je bil tako močan, da je bilo izčrpavanje neučinkovito vse dokler ni pričela voda odtekat.

Narasla voda se ob tej poplavi ni dolgo zadržala na zalitem območju. Opoldne se je že toliko umaknila, da smo lahko pričeli s popraviljanjem in čiščenjem. Sele sedaj so se pokazale posledice vodne stihije. Voda je zablatala okrog 20 ton zelja in 5000 kom.

Pogled na odtekajočo vodo za gospodarskimi poslopji

lončnic, odplavila je nad 300 ton gnoja, okrog 5 ton zelja, več sto komadov kolja, s cestišč pa je posnela nad 100 m³ posipnega materiala. Če dodamo še škodo v skladiščih, je obrat prizadet za najmanj 3 milijone starih dinarjev.

Ob kakem drugem letnem času pa bi bila škoda najmanj 20-krat tolikšna. Če imamo to pred očmi in če pomislimo na škodo, ki jo utrpí ob vsaki taki polavi tudi obrat Mleko, potem si moramo nujno postaviti vprašanje: kako tako stanje ublažiti, če ga ne moremo v celoti popraviti.

Strokovnjaki že dolgo ugotavljajo, da je rešitev le v regulacijah. Tu ni nobenih dvomov več. Zaradi katastrofalne poplave leta 1933 so začeli leta 1935 regulirati Savinjo od Tremerja navzgor in so do druge svetovne vojne prišli do celjskega ovinka. Po usodni poplavi leta 1954 so z deli nadaljevali do sotočja Savinje z Ložnico. Od tu naprej pa je struga Savinje odprta do regulacije v Levcu. Ravno na tem odseku se Savinja na večih mestih razlije čez svoje korito, se skuša ogniti depojem in objektom Ingradove betonarne, se razlije proti severu vse do železnice in nato frontalno zalije zemljišča in objekte Vrtnarstva, Kmetijskega izobraževalnega centra in Mleka ter celotno naselje v trikotju med sotočjem Savinje in Ložnice.

Ta kompleks je možno zavarovati edinole s predvidenim visokovodnim nasipom, ki bo potekal kot je predvideno, od izliva Ložnice v Savinjo, po levem bregu Savinje do sedanje drevsnice, kjer bo zasukal proti severu ter potekal po sedanjem, toda pre nizkem nasipu, do Ljubljanske ceste, Le na tak način bi lahko Savinjo tudi na tem področju ukrotili.

Ludvik Dermol

MEDSEBOJNI ODNOSI IN IZVRŠEVANJE DELOVNIH DOLŽNOSTI

Pri obratu Mesnine je te dni obravnaval delavski svet odstranitev delavca Sovinc Rudija z dela zaradi hujših kršitev delovne dolžnosti. Na podlagi sklepa DS je vodja delovne enote izdal odločbo o odstranitvi iz delovnega mesta za Sovinc Rudija, kvalificiranega mesarja v klavnici, predvsem iz naslednjih razlogov:

Sovinc Rudi je že 14. 5. 1966, 14. 7. 1966 in 26. 9. 1966 kršil delovno dolžnost po členu 19 točka 7, 10, 11, 19 in 20 Pravilnika o odgovornosti delavcev delovni skupnosti. Kršitve delovne dolžnosti so se nanašale predvsem na

- kršenje avtoritete odgovornih delavcev;
- povzročanje nereda in prepira z ogrožanjem delavcev;
- protipravno pridobivanje premoženjske koristi.

Zaradi tega je bil že dne 1. 6. 1966 zoper njega uveden postopek. Komisija prve stopnje je tokrat izrekla ukrep »zadnji javni opomin«, v pritožbenem postopku pa je komisija druge stopnje vrnila prvi zadevo v dopolnilni postopek. Dne 7. 12. 1966 je zoper Sovinc Rudija uveden dodatni postopek z razširitvijo obtožbe zoper zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti, ki pa so takega značaja, da bi njegova prisotnost na delu lahko povzročila obratu materialno škodo in kvarno vplivala na sodelavce.

Na podlagi navedenega enota »klavnica« Sovinc Rudija ni hotela več v svoji sredini in je tako na internem sestanku zahtevala odstranitev z dela oz. premestitev na drugo delovno mesto. Premestitvi v katero koli drugo delovno enoto v okviru obrata so se postavili po robu vsi delavci v teh enotah. Na delovnih sestankih s posameznimi oddelki so delavci le-teh kot glavni vzrok navedli, da ga ne sprejmejo v svojo sredo zaradi njegove nedelavnosti, stalnega nerganja, dajanja raznih neopravičenih očitkov, ogrožanja in zaradi drugih njegovih napak. Zato je vodstvo obrata bilo primorano, da skliče po predsedniku DS izredno sejo obratnega delavskega sveta.

Dne 8. 12. 1966 se je DS obrata izrekel za odstranitev z dela, ki lahko traja največ 2 meseca. Imenovanemu pripada v tem času OD v višini povprečja zadnjih 3 mesecev. V tem času mora komisija na 1. stopnji dokončno odločiti in razčistiti podrobnosti o zadevi, ustrezno ukrepati, za eventualno izključitev iz delovne organizacije pa je pristojen DS podjetja.

Iz navedenega primera izhaja, da v enoti »klavnica« medsebojni odnosi niso bili najbolj v redu in je prav, da delavci v takih primerih sami odločajo o posamezniku. Medsebojni odnosi med delavci morajo biti zdravi tako, da proizvodnja nemoteno teče, proizvodnost dela pa raste.

Izvršni odbor sindikalne podružnice obrata je mnenja, da komisija kot DS podjetja primer pravilno rešita.

Sindikalna podružnica
Obrat Mesnine Celje

Sporočamo žalostno vest, da je 1. decembra 1966 v 74. letu umrl po dolgi in mučni bolezni naš dolgoletni kooperant in hmeljar

KOLŠEK IVAN

po domače

MARTINEKOV ANZA

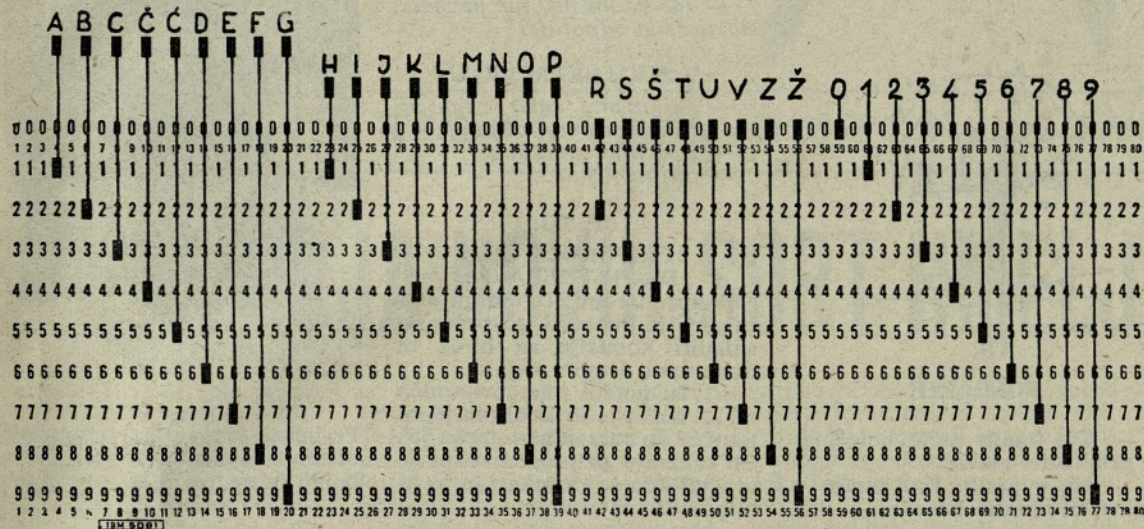

Ni dolgo tega, ko je dobil pri prostovoljnem gasilskem društvu Polzela priznanje za 50 let požrtvovalnega dela in članstva. Vse svoje življenje je posvetil družini, kmetiji in hmelju.

Ostal nam bo v lepem spomínu!

DE Polzela

Nagradna novoletna čestitka

Predstavljamo vam luknjano kartico, ki po svoji funkciji predstavlja v mehanografiji:

— **transportno sredstvo** za podatke, ki jih prenaša od stroja do stroja, od operacije do operacije;

— **shrambo podatkov** ali pa tudi knjižno šablono, iz katere črpamo z absolutno točnostjo vse luknjane primarne in izračunane podatke. To shrambo lahko koristimo za delo vedno znova — če so karte pravilno arhivirane, tudi po preteku več let;

— **obračunsko sredstvo**, s pomočjo katerega opravljamo računsko operacije. Pri tem je karta lahko nosilec osnovnih računskih podatkov, nosilec računskih rezultatov ali pa oboje;

— **delovno sredstvo**, ker jo lahko opredeljujemo tudi s stališča dela, ki ga izvršuje.

S tega vidika se pojavljajo kartice kot:

— **osnovne (prometne) karte**, ki nosijo podatke določenega dela, ki ga želimo obdelati. Te karte so običajno enkratne, pojavijo se samo v enem računskem razdobju in jih nato arhiviramo (npr. izdajnica materiala, plačilni list);

— **matrične karte**, ki so praviloma stalnega značaja (cenik materiala, kartoteka tarif, naslovne in nazivne karte). Kot take so običajno tudi vodilne, ker ležijo na čelu določene skupine kart z istimi osnovnimi podatki (osnovna številka, šifra materiala, šifra stroškovnega mesta). Druge služijo kot pripomoček za prenašanje stalnih podatkov, npr. datuma, besečila in podobno. V takih primerih so lahko tudi enkratne. Matrične karte lahko opravljajo tudi funkcijo vodenja dela. Z njimi lahko sprožimo določene funkcije stroja;

— **komandno sredstvo**. Luknjana karta opravlja tudi funkcijo komandnega elementa za delo strojev. S svojim prihodom skozi stroj in z luknjami (vodilnimi) znaki, ki povzročijo električne impulze, sproži najrazličnejše delovne ukaze. Ti impulzi, vodeni po komandni stikalni plošči, sprožijo zaželjene ukaze napravam za računanje, pisanje, sortiranje, vodenje formularjev, luknjanje, primerjanje podatkov itd.

Današnja IBM luknjana karta ima:

— 80 kolon, kar pomeni, da lahko prejme v vodoravni delitvi 80 znakov (številke in črke). Vsaka kolona lahko prejme bodisi:

po eno številko 0—9

po eno črko A—Ž

po en poseben znak;

— **12 luknjanih vrst**, od katerih ima vsaka svojo ustrezno številčno vrednost (navpična delitev).

Y1 = A X1 = H 02 = R

2 = B 2 = I 3 = S

3 = C 3 = J 4 = Š

4 = Č 4 = K 5 = T

5 = C 5 = L 6 = U

6 = D 6 = M 7 = V

7 = E 7 = N 8 = Z

8 = F 8 = O 9 = Ž

9 = G 9 = P

Iz opisa kartice in slike je razvidno, kaj pomeni posamezna luknjica v kartici, zato ne bo težko rešiti naše novoletne »uganke«.

Vsakemu izvodu našega časopisa »HME LJAR« je priložena originalna IBM kartica, na kartici je izluknjana čestitka. Nekatero kartice imajo napako, to

se pravi, da so nepravilno luknjane črke ali številke.

Vrste so označene takole (od zgoraj navzdol):

12. vrsta : Y

11. vrsta : X

0. vrsta : 0 (nič)

Tem sledijo vrste od 1 do 9. Če operiramo s številkami, pomenijo vrste od 0—9 tudi številke od 0—9.

Vrste X in Y služijo tedaj samo za luknjanje komadnih znakov, npr. za odštevanje ali pa za označevanje vodilnih kart in podobno.

Če operiramo z alfabetskimi znaki, potem govorimo:

pri vrstah Y, X, 0 — o conskem delu karte,

pri vrstah 1 — 9 — o številčnem delu karte.

Kombinacija znaka iz conskega dela s številko iz številčnega dela karte predstavlja v teh primerih črko. Npr. Y in 1 v isti koloni pomeni črko A.

Rešitev uganke je v tem, da je treba kartico prečitati in ugotoviti napako. Kaj pomenijo posamezne luknjice v kartici je razvidno iz slike in opisa kartice.

NAGRADE SO NASLEDNJE:

1. nagrada 5.000 S-din
2. nagrada 4.000 S-din
3. nagrada 3.000 S-din
4. nagrada 2.000 S-din
5. nagrada 1.000 S-din

Pogoj za izžrebanje je, da je napaka pravilno ugotovljena. Kartice z imenom in priimkom pošljite na uredništvo Hmeljarja do 20. I. 1967. Pri reševanju čestitke vam želimo obilo uspeha in novoletnega zadovoljstva.

H. V.

Ali že veste ...

— da vojvodinski kmetje v občini Titel posojajo kombinatu denar za nakup strojev po starem reku: *Danes jaz tebi, jutri ti meni...*

— da imamo v Sloveniji vsak mesec 791 novih upokoencev.

— da bo ena petina več naših fantov nabornikov služila vojaški rok kar v Sloveniji.

— da je šlo lani čez našo mejo noter in ven 17 milijonov ton izvoznega in uvoznega blaga, 19 milijonov ton tranzitnega blaga, 16 milijonov tujih in 2,7 milijona domačih potnikov ter 4,8 milijona motornih vozil.

— da gradimo v Libojah smučarsko vlečnico.

— da je zadnja poplava napravila na travnikih in pašnikih obrata Vrbje precejšnjo škodo.

V decembru je na odkup živine pripeljala Vívoda Milka iz Vranskega telico, ki je tehtala 642 kg. Prevzemalec Varlec jo je takoj zarezal in ocenil v I. a razred, ker je bila lepo spítana in zaželene oblike. Meso telice je tehtalo 376 kg, preračunano na 55 % klavnosti pa 684 kg. Pri upoštevanju 6 % kala je bila klavnost telice 62 %, brez upoštevanja kala pa 59 %. Lastnica je dobila za telico 430.900 starih dinarjev.

LJUŠKE NAPOVEDI

Prosinec mrzel, da poka, sad-
je v jeseni in moka.
Če je januar brez snega, v
aprilu pokriva tla.

PREGOVORI

Dobro orodje je pol mojstra.
Navada je lahka, odvada je
težka.

Odrimo okna! Z zračenjem
zavetnim
zađuho mrkost v hiši
prevetrimo,
čemernosti nadležne se
znebimo,
načrtom vdajmo vedrim se
prijetnim!
Kaledniki že s pesmijo vabečo
prinašajo nam novoletno srečo.

Zaveso januar odpre,
od smeha svet solzo utrne:
začnimo nove burke, drame,
pa brez atomske bojne krame!

UGANKE

Mlad zdaj sem, lep in svetlobel,
umazan ves slovo bom vzal.
(šuš)

BOLEČINE

— Kje imate večje bolečine,
v prsih ali v glavi?
— Ah, v prsih. Kar imam v
glavi, ni vredno besede.

ZABAVA

— Fino sem se imel za novo-
letne praznike. Čudovito je bilo.
— Jaz pa kar lepo doma.
— Ja! Pa mi nisi nič povedal,
da ti žena odpotuje!

V ŽIVALSKEM VRTU

— Jej, mama, kako je tale af-
na stricu Korelnu podobna!
— Boš tiho, smrkavec!
— Saj ni slišala.

SE TO:

PRIPOROČA SE,
DA JE TREBA...

Podpredsednik izvršnega sve-
ta Srbije je med razpravo o
sklepih komisije za izvoz in
uvoz med drugim dejal:

»... In potem tole, priporoča
se'... Kako je to že obrabijeno!
Sam bi ga zamenjal s 'treba je'.
Ob takemle 'priporoča se' bi se
utegnil kdo še razjokati in to bi
bilo tudi vse...«

Prvi sneg je zvalil na belo odejo
otroke iz bloka kmetijcev v Pre-
boldu in napravili so sneženega
moža

SREČNO, ZADOVOLJNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1967
ŽELI VSEM ČLANOM IN BRALCEM

POSLOVNO ZDRUŽENJE ZA HMELJARSTVO,
ŽIVINOREJO IN SADJARSTVO

STYRIA

in jim posreduje vse v zvezi s proizvodnjo, predelavo in
plasmajem hmelja, živine in sadja.

Celje, Cankarjeva 1
telefon 26-47, 26-48
Maribor, Prešernova 6/II
telefon 219-22

»AGROSERVIS«

Šempeter v Savinjski dolini

želi vsem hmeljarjem uspešno novo leto 1967 in se
priporoča s svojimi izdelki:

- obiralni stroji »JUGO-BRUFF«
- zračni ogrevalci »Pekalo« Q = 550.000 kcal/h
- zračni ogrevalci »Pekalo« Q = 250.000 kcal/h
- ovlaževalci hmelja Q = 300 kg/h
- horizontalne hidravlične stiskalnice za stiskanje
hmelja v vreče po 50 kg
- tovorna dvigala z osebnim spremstvom in brez njega
Q = 500 kg
- transportni trakovi za sveži in suhi hmelj

Srečno in uspešno
novo leto 1967
želijo občanom

Skupščina občine Žalec
Občinski komite ZKS Žalec
Občinski odbor SZDL Žalec
Združenje borcev NOV občine Žalec
Občinski komite ZMS Žalec
Občinski sindikalni svet Žalec

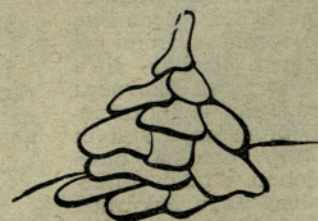
Srečno, zdravo in uspešno leto 1967

želijo bralcem

Inštitut za hmeljarstvo Žalec

Hmeljna komisija Slovenije

Uredništvo »Hmeljarja«

Hmeljar

»Hmeljar« izdaja Centralni delavski svet. Ureja uredniški odbor: predsednik: Karel Kač; člani: Plaskan Vlado, Jeriček Zlatko, Janič Vinko in Janše Jože. Urednica strokovne priloge, dipl. ing. Kač Miljeva. Glavni in odgovorni urednik ing. Vybihal Vili. — Uredništvo je na upravi KK Zalec. List izhaja mesečno. Letna naročnina 12 N-dinarjev. Rokopisov ne vračamo. — Tisk in klišiji »Celjski tisk« Celje.

STROKOVNA PRILOGA ZA HMELJARSTVO

Tone WAGNER
dipl. kmet. ing.

VZGOJA NOVIH SORT HMELJA PRI NAS

V novembru 1966. leta je razširen strokovni kolegij Inštituta za hmeljarstvo obravnaval problematiko in perspektivo žlahtenja hmelja pri nas. Za uvod smo podali tudi retrospektivni pregled dosedanjega dela, s katerim vas seznanjamo smatrajoč, da je zanimiv za vsakega hmeljarja.

V Sloveniji gojimo le eno sorto hmelja »Savinjski golding«, ki je angleškega porekla, vendar se je pri nas v 80 letih aklimatiziral. S to sorto je slovensko hmeljarstvo, predvsem savinjsko, zaslovelo. Naš hmelj je znan in cenjen po svetu. Savinjski golding se odlikuje zlasti po žlahtni aromi, ni osemenjen in vsebuje relativno precej humulona, ki je v zadnjem času bolj in bolj merilo pivovarniške vrednosti hmelja. Savinjski golding daje srednje pridelke in je precej odporen proti peronospori. V sorazmerno kratkem času se je razširil in izpodrinil prej gojene sorte.

Stalno vegetativno razmnoževanje pa sčasoma negativno vpliva na proizvodne in kvalitete karakteristike hmelja in tako povzroča savinjski polding v zadnjem času več in več skrbi tako trgovini kot proizvajalcem.

Savinjski golding ni zelo plastična sorta, se namreč slabo prilagaja na različne klimatske in talne pogoje. Zato že v prvih poznanih navodilih o hmeljarjenju pri nas pišejo, da moramo izbirati tal in lege posvetiti precej pozornosti, če hočemo imeti s hmeljarjenjem uspeh. Prav tako zahteva trud in dobro nego rastlina in to od rezi do spravi pridelka. V najboljših pogojih se je savinjski golding odlično držal in umnemu hmeljarju bogato poplačal njegov trud. V zadnjem času pa je »savinjska roža« vedno manj deležna tiste pozornosti, ki jo zahteva. Časa in delavcev je manj, proizvodnja je draga. Vse to sili hmeljarja, da teži k pocenitvi proizvodnega procesa, da poenostavlja proizvodne ukrepe ali jih ne opravi v optimalnih rokih. Zato morajo bolj in bolj stroji v hmeljišče, predvsem tam, kjer

ni delovne sile in kjer imamo velike površine pod hmeljem. Težnja po poenostavitvi in pocenitvi proizvodnje je bolj živa kot kdaj koli poprej. Nekateri postopki za pocenitev so primerni in jih tudi savinjski golding prenese kot na primer strojna rez. Uvajanje takih ukrepov v prakso je modernizacija proizvodnje. Študij teh postopkov je tudi predmet raziskovalnega projekta »Nova tehnologija v hmeljarstvu«.

Poleg te pa nastopa v naši praksi še druga poenostavitev proizvodnje, ki ni rezultat raziskovanj, temveč neznanja malomarnosti, pomanjkanja delovne sile. Na tako poenostavitev proizvodnje, kot so slabi talni pogoji, obdelava ob nepravilnem času, trganje trt itd., pa je naša sorta, savinjski golding, izredno občutljiva. Tudi vremenski pogoji močno vplivajo, suša ali moča zmanjšujeta pridelok, na mokrih legah pa moča v nekaj letih celo uniči nasad. Posledica vsega tega so majhni pridelki in prazna mesta. Predvsem v moderni proizvodnji v velikih kompleksih in v široki razdalji pa zahtevamo od vsakega sadilnega mesta, da nam da čim več.

Če opazujemo nasade goldinga vidimo, da so nekje bujni, krepki, zelo rodni, medtem ko so drugod šibki. Pa tudi rastline v istih nasadih so različne. To daje vtis, da so rastline, čeprav iste sorte, med seboj različne in da je potrebno za sadike odbrati najboljše — jih selekcionirati.

Težnja po izboljšanju našega hmelja — savinjskega goldinga in po novi sorti, ki bi bila boljša od savinjskega goldinga, je že dolgo živa.

Že pred zadnjo vojno so se zavedali, da bi bilo potrebno žlahtenje savinjskega goldinga, vendar se dela niso lotili v večjem obsegu. Edino posamezni hmeljarji so v svojih hmeljiščih nadomeščali odmrle in slabe rastline z boljšimi. Po vojni je bil leta 1946 pri Hmeljarski drugi »HMEZAD« ustanovljen

strokovni oddelek, ki je začel tudi z žlahtnenjem hmelja. Odbrali in opazovali so goldingove različke, predvsem na pridelek. Tudi križali so razne sorte hmelja, da bi vzgojili rodovitnejši, kasnejši hmelj, ki naj bi imel slične kvalitete karakteristike kot Savinjski golding. Poskušali smo tudi z kolhicinom in toplotnimi šoki, da bi pridobili boljše različke savinjskega goldinga.

Z ustanovitvijo Inštituta za hmeljarstvo v Žalcu, leta 1952, se je delo na žlahtnenju hmelja razširilo. Predvsem smo poglobili masovno in klonsko odbiro savinjskega goldinga. Žlahtenje s križanjem si je zadalo za nalogo, izboljšati savinjski golding, ki je predstavljalo tudi izvorni material za križanje. Zato so odbrani potomci bili podobni savinjskemu goldingu, nekateri pa so prevzeli divje oblike od očeta divjega hmelja. Odbrani križanci so bili slabo prilagodljivi in so v raznih letih dajali zelo različen pridelok in kvaliteto. V letu 1960 je bil končan program križanj savinjskega goldinga z divjim hmeljem. Bila sta odbrana dva križanca, ki sta se odlikovala z večjim pridelkom, vendar sta pozneje pokazala, da nimata dovolj velikih pridelkov v manj ugodnih letih.

V letu 1961 smo začeli z novim programom žlahtnenja hmelja s križanjem, ki smo ga v marsičem spremenili od prejšnjega, a upoštevali tudi ugotovitve in rezultate dotedanega vztrajnega in naporenega dela na vzgoji novih sort pri nas.

Cilj novega programa križanja so sorte, ki so različne po času zorenja, odporne na peronosporo, primerne za strojno obiranje, z VELIKO količino smol, predvsem humulona in polno, čisto žlahtno aromo.

Zato je potrebno izbrati roditelje in metode križanja. Roditelje moramo izrednotiti. Ženske rastline za vzgojo križancev (hibridov) poznamo, saj jih

gojimo v hmeljiščih. Vključujemo vedno nove sorte, zato moramo stalno proučevati sortiment.

Moške rastline moramo saditi po plodovih, zato jih moramo prej izrednotiti s **progenim testom**, ki je ena osnovnih metod v našem programu križanj. Najprej moramo moške rastline zbrati in izbirati. Moške rastline hmelja rastejo pri nas le divje in podivjane. Različke divjega hmelja zbiramo na eni parceli, jih opazujemo in določamo njihov vpliv na lastnosti potomcev. Divji hmelj v Sloveniji, tako razprostranosti kot različki, ni raziskan.

Za potrebe žlahtnenja bi bilo to nujno potrebno. Znani žlahtnitelj prof. Salmon v Wyen v Angliji je nabiral za svoja križanja divji hmelj po Italiji in Ameriki in je tako vzgojil sorte z različnimi, a željenimi lastnostmi, saj je imel dokaj različen izvorni material.

Nadaljna metoda, za katero smo smatrali, da jo moramo vključiti v naše delo je **metoda poliploidije**. Če rastline tretiramo s kolhicinom (alkaloid iz jensenskega podleska), dobimo tetraploide, ki imajo utrjene žlahtne lastnosti materine rastline in nam zato lahko skrajšajo postopek vzgoje nove sorte. Križanje hmelja je treba spremljati s **proučevanjem genetske slike roditeljev in potomcev**. Zaradi boljše kontrole rezultatov pri vzgoji novih sort smo izdelali opazovalne sheme in zasledujemo podatke na robno luknjavih karticah. Za uspešno vzgojo novih sort pa smo morali proučiti tehniko križanja, kontrolo kaljivosti cvetnega prahu, vzgojo sejančkov, postopek za izboljšanje kaljivosti semena, metodiko citoloških raziskovanj itd.

BELA MEDENA DETELJA – MELIORATIVKA

O beli medeni detelji (*Melilotus alba*) smo v Hmeljarju že pisali. Vendar ne bo odveč, če ji posvetimo še nekaj vrstic, saj to brez dvoma zasluži. Pomislimo na njeno skromnost glede tal in podnebja in poleg tega še na velike hektarske pridelke kvalitetne krme!

Bela medena detelja je srednje zgodnja, pomladanska poljščina, koševina, uvrščena med meliorativke, to je rastline, ki s svojimi močnimi koreninami zemljo ugodijo, izboljšajo njene fizikalne lastnosti in jo napravijo rodovitnejšo. Lahko jo uporabljamo tudi za zeleno gnojenje, za živino pa je odlična krma in se dobro silira.

Bela medena detelja je dvoletna rastli-

merno kalilo in rastlina je lepo vzniknala, 16. maja je imela razvite tri liste. Takrat smo tudi dognojili s 100 kg kalkamona na hektar za »start« kot temu pravimo. To je bilo vse gnojenje, s fosforinimi in kalijevimi gnojili nismo dognojevali.

Močna zapleveljenost njive nas je silila k uporabi herbicidov. V ta namen smo 30. maja preiskusili: legumex M, legumex D, aretiti in dynotox. Učinek je bil naslednji: Med legumexom M in D ni bilo razlik. Plevela sta uničila, prizadela pa sta tudi medeno deteljo, tako da je v prvem letu namesto dveh, dala le eno košnjo. Aretit detelje ni poškodoval, na plevela, ki so že bili v stadiju razraščanja, pa tudi ni po-

tembru po pridelku enaka prvi. Po kasni prvi košnji, 20. julija, detelja ni več odgnala. Pridetek smo ugotavljali na kvadratni meter in nakosili povprečno 2,5 kg zelene mase z 83,14 % vlage.

Orientacijsko smo zasledovali gibanje surovih vlaken in beljakovin z ozirom na staranje. V času, za katerega smo smatrali, da je detelja primerna za košnjo, smo jemali vzorce in jih dali v kemično analizo.

Rezultati analiz bele medene detelje v primerjavi z naključno izbranimi analizami lucerne so razvidni iz naslednje tabele:

Čas košnje	% pepela	% sur. vl.	% cel. prot.	% maščob
B. m. det.				
24. 6. 66	7.42	26.91	19.69	4.53
B. m. det.				
2. 7. 66	7.04	26.17	19.11	4.19
B. m. det.				
5. 7. 66	6.47	27.38	18.04	3.29
B. m. det. Tabor				
5. 7. 66	6.65	31.61	16.73	3.29
Lucerna 9. 6.	7.20	25.52	14.65	2.56
Lucerna 12. 7.	6.73	28.03	13.26	2.31
Lucerna 20. 8.	8.90	31.51	18.87	1.32
Lucerna 27. 8.	9.30	31.21	20.58	2.15

Kemične analize vzorcev so potrdile že navedeno mnenje, da je bila prva košnja v Taboru prepozno opravljena. Če jo primerjamo s prvo košnjo v Žalcu vidimo, da je odstotek surovih vlaken večji za 4,70, odstotek beljakovin za 2,96 in maščob za 0,76 manjši, kar pomeni, da je začela izgubljati na hranilni vrednosti in leseneti.

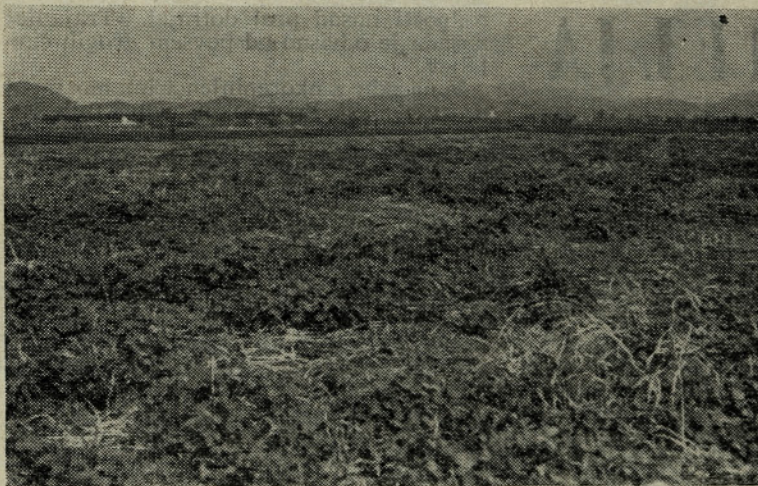
Če primerjamo prve tri analize med seboj, zasledimo pri košnjah v juliju tendenco staranja. To pa je prav zadnji čas, ko moramo belo medeno deteljo prvič pokositi, če hočemo dobiti kvalitetno krmo in ji omogočiti ponovno odgajanje, ter tako pridobiti še eno košnjo. Na splošno rečeno, velja za medeno deteljo podobno kot za lucerno in druge detelje, da več nakosimo, če prvič bolj zgodaj kosimo in rastlini omogočimo, da se za drugo košnjo prej in hitreje okrepi.

Kemične analize lucerne navajamo le za primerjavo in lažjo ocenitev hranilne vrednosti bele medene detelje, ki prav v nobeni stvari ne zaostaja, v odstotkih maščob pa krepko prednjači. Naj še dodamo, da je analizirana lucerna bila v polni rodnosti t. j. v drugem letu in dala lep pridelek okroglo 10.000 kg sena na hektar.

Podatkov o pridelkih za belo medeno deteljo v drugem letu rodnosti žal nimamo, ker smo jo v kratki dobi preiskovanja (3 leta) in še to mimogrede, enkrat pridelovali za seme (v svet puščamo drugo košnjo). Lahko pa povemo, da spomladi odžene krepko in med prvimi, ter da več košenj.

Okrog medene detelje je še precej odprtih vprašanj, saj je pri nas manj znana, najdemo jo le kot samorastno. Zaradi značilnega vonja po kumarinu, ki ga vsebuje, in košate rasti, jo je kaj lahko spoznati.

S stališča hmeljarstva nas bela medena detelja zanima kot meliorativka in bomo s poskusi v tej smeri nadaljevali. Njeno krmno vrednost, ki smo jo zasledovali vzporedno, pa bi morali preiskovati v živinoreji.

Bela medena detelja

na, ki že v prvem letu požene močno razvejano steblo s številnimi sočnimi listi od vrha do tal. Listi so triperesni, jajčaste oblike in na robovih nazobčani. Cveti v drugem letu in v grozdih od spodaj navzgor. Če jo pustimo da cveti, zraste zelo visoko (do 2,5 m) in močno oleseni. Cvet je droben in bel.

Sejemo jo konec marca ali v začetku aprila, takoj za jarinami dva do tri cm globoko. Zemljo globoko preorjemo že v jeseni. Potrebna količina semena za setev je 20 do 25 kg na hektar. Pred setvijo, to je ob pripravi zemlje za setev, lahko po potrebi gnojimo s fosforinimi in kalijevimi gnojili. Njih učinek se vidno odrazi v povečanem pridelku.

Na Inštitutu za hmeljarstvo smo jo najprej poskusno sejali v hmeljišče za zeleno gnojenje. Zaradi počasne rasti po setvi se je v prvem letu kljub precejšnji zapleveljenosti hmeljišča obdržala, v naslednjem letu pa je zaradi košate in bujne rasti s hmeljem kar preveč tekmovala. Dobre lastnosti bele medene detelje so nas spodbudile, da smo jo sejali kot čisti posevek na Kmetijskem kombinatu Tabor in v drugem letu pridelali nekaj semena, tako da smo lahko s preiskovanjem nadaljevali.

V letu 1966 so jo na našo pobudo in pa ker so jo sami spoznali, ponovno zasejali na Kmetijskem obratu Tabor na površini 0,49 ha.

Namenoma smo izbrali predhodno izkrčeno hmeljišče s slabimi prevlažnimi talnimi prilikami, kjer hmelj ni najbolje uspeval. Hoteli smo jo preiskovati v kolikor se da, slabih rastijskih pogojih. Hkrati pa nameravamo konec drugega in v tretjem letu ugotavljati njen meliorativni učinek.

Sejali smo jo 4. aprila na široko in porabili 24 kg semena na ha. Seme je enako-

seбно delovalo. Najbolje se je obnesel dynotox, čeprav je posmodil zgornje liste bele medene detelje in delno mlajše šibkejše rastline. Po škropljenju se je hitro in celo močnejše obrastla, kot neškropljena. Uničil je tudi večino plevela. Manj prizadeti so bili le tisti, ki imajo na listih močan poprh in se jih škropivo ni prijelo. Uporabili smo 12 kg dynotoxa na ha. Prepričani smo, da jo pleveli v prvem letu ne bi zadržali. Poudariti pa moramo, da če tudi ne bi škropili z dynotoxom, ji je škropljenje občutno povečalo življenjski prostor in s tem pridelek.

Prvo košnjo smo opravili 8. julija, kar pa je bilo za 10 do 14 dni prepozno. To se vidi iz rezultatov kemične analize vzorca, ki smo ga vzeli 5. julija. Del pridelka smo hoteli silirati, zato smo s prvo košnjo nekoliko počakali; ker ni bilo na razpolago manjšega silosa, do siliranja ni prišlo. Ugotavljali smo pridelek zelene mase na kvadratni meter in natehtali 4,5 kg z vlago 83 %, kar daje na hektar okoli 43.000 kg sveže detelje ali 8.000 kg posušenega sena.

Ker je bila prva košnja prepozna, je detelja po njej slabo odganjala. Zato so se v večji meri razrasli pleveli, zlasti pirnica. Druga košnja je bila 10. septembra in je dala skupaj s prvo po podatkih Kmetijskega obrata Tabor 8.600 kg suhega sena na hektar.

Vzporedno in za kontrolo smo na manjši površini posejali nekaj bele medene detelje tudi na Inštitutu. Njivo smo preorali spomladi in posejali 25 kg semena na ha. Z umetnimi gnojili nismo dognojevali. Tudi s hlevskim gnojem ne. Na tej površini smo pozneje ugotavljali najprimernejši čas košnje. Kosili smo pasove v presledkih po štiri dni. Detelja je po košnjah v zadnji dekadi junija ponovno dobro odgnala, tako da je bila druga košnja v sep-

Za tla z različno reakcijo so primernav spodnji razpredelnici navedena gnojila:

pH	Dušikova gnojila	Fosforna gnojila	Kalijeve gnojila
4 — 5.5	apneni dušik čilski soliter kalcijev nitrat nitromonkal	tomaževa žindra mikrofos- hiperfosfat pelofos	kalijeve sol patentni kalij
5.5 — 6.5	apneni dušik čilski soliter kalcijev nitrat nitromonkal	tomaževa žindra superfosfat mikrofos (v kombi- naciji s superfosfa- tom na vlažnih tleh	kalijeve sol patentni kalij
6.5 — 7	čilski soliter kalcijev nitrat nitromonkal amonijev sulfat	superfosfat tomaževa žindra	kalijeve sol kalijev sulfat patentni kalij

Mešana in kompleksna gnojila prilagajamo tlom z ozirom na komponente posameznih hranil v njih.

DOLINAR MILAN
dipl. kmet. ing.

SAJENJE HMELJA

Pred nekaj leti smo na novo zasejali hmeljišča le s sadikami — zadnja leta pa prevladuje sajenje z ukoreninjenci.

Kakšna mora biti sadika za sajenje na stalno mesto ali za ukoreninjenje, je že bilo in še bo govora. V tem sestavku želimo obširneje pisati le o samem sajenju na stalno mesto.

Zemljo pripravimo za sajenje s sadikami kot z ukoreninjenci enako. V obeh primerih moramo skopati ustrezno jamo, za sadiko za dolžino lopate, za ukoreninjence so 5 do 10 cm globlje — torej vsaj 30 cm globoko. Širina jame ustreza širini delovnega orodja — lopate.

Pred sajenjem navozimo na njivo zrel kompost ali star, dobro uležan hlevski gnoj. Če uporabimo hlevski gnoj pri sajenju, je posebno važno, da ne pride v preveliki količini neposredno do sadike ali ukoreninjence. Pred sajenjem hlevski gnoj zmešamo z zemljo in ga šele nato uporabljamo.

Kompost trosimo kar z voza ali prikolice tako, da trije delavci: eden levo, drugi desno in tretji zadaj z lopatami (če uporabljamo kompost) ali z vilami (če uporabljamo zrel hlevski gnoj), mečejo gnojilo tik jame. Vsaka količina — lopata komposta ali vile hlevskega gnoja — naj ne pade na dno jame, temveč naj del ostane zunaj.

Pri sajenju še vedno delamo napake; več je teh na družbenih posestvih, ker se delavci stalno menjaajo, manj v kooperacijski proizvodnji. Najusodnejše napake so glede globine sajenja. Pri sajenju moramo oskrbeti delavce z ustreznim orodjem: motiko in lesenim križem v obliki črke T, kjer je en krak dolg le 5 do 7 cm, ostala dva pa 20 cm. V sredini je zvrtna luknja, kamor vstavimo klin, ki je 6 cm dolg. Krajši krak križa služi za določanje smeri sajenja. Tega postavimo tako, da se dotika količka, ki označuje sadilno mesto. Druga dva pa morata ležati na zemlji na robu jame in določata nivo zorane njive. Sadika mora biti potaknjena točno pod klin, v križu ali tik zraven klina do globine, ki jo ta določa.

Gornji venec očes mora biti ob koncu klina. Neenako, na dolgo poševno odrezani vrhovi sadik povzročajo neenako sajenje kljub uporabi sadilnega križa. Sadilci morajo upoštevati, da so sadike neenako rezane, zato mora biti zgornji venec očes in ne vrh sadike tako globoko pod površino, kot določa klin sadilnega križa.

Sadilec najprej zasuje jamo z mešanico zemlje in komposta, ki je ob njem že pri-

pravljen do globine 10 cm pod nivojem zorane njive. Nato postavi križ, kot že opisano in potisne v sipko mešanico komposta in zemlje pravilno obrnjeno sadiko do globine, ki jo določa klin na sadilnem križu. Zemljo pritisne ob sadiko, ki jo poševno nagne proti količku. Ko ugotovi, da je globina pravilna, zasuje vrh sadike s sipko zemljo tako, da ostane na površini še 2 cm globoka jamica. Plitko sajen hmelj se v sušni pomladi izsuši, zato nerad ali slabo odganja. Korenine so preveč na površini zemlje, zato jih pri obdelavi mnogo uničimo; štor hira in ne daje ustreznih pridelkov. Globoko sajen hmelj v slabi, nestrukturirani zemlji v mokrih letih, posebno če je pozno sajen, ne vznikne: sadika zgine ali strohni. Poleg tega je pregloboko sajen hmelj težko odkopljiv, kajti odkopati ga je treba do prvega venca očes.

Zakaj je enakomerna globina sajenja tako važna?

Še važnejše je enakomerno sajenje v hmeljiščih, kjer strojno odkopavamo in režemo. Iz zgornjega venca očes se razvije vrh štora. Stroj reže vedno na isti globini. Plitko sajenje pri tem »obglavi«, odkopalnik pa izruje. Tako je na mehaniziranih obratih pri neenakomerni globini sajenja več in več praznih mest.

Praviloma sadimo v vsako jamo po eno krepko in zdravo sadiko. Le če so sadike šibke ali če pozno sadimo, po dve, točno v vrsti. Če sadimo po dve sadiki v vsako jamo, v drugem letu ob rezi šibkejšo odstranimo.

Sajenje z ukoreninjenci, kot že omenjeno, zahteva globljo jamo: prvič zaradi korenin, ki »podaljšajo sadiko« in drugič, ker mora priti zgornji venec očes globlje. Korenine se namreč pri sajenju upognejo in ko se izravnajo, dvignejo ukoreninjence višje, kot pa bi morali biti zgornji venec ači na enoletnem lesu. Ukoreninjence sadimo torej 8 do 10 cm pod nivojem zorane njive. Rastline, ki jih potem, ko se zemlja vsede, korenine ne dvignejo s prvo rezjo, popravimo na željeno višino.

Če sadimo ukoreninjence, ne zasujemo jam, preden ne položimo vanjo rastline. Zemljo pomešamo s kompostom, sproti nasipamo zemljo, večkrat potresemo, da zemlja napolni tudi prostore med koreninami in pod sadiko.

Sajenje z ukoreninjenci ima prednost pred sajenjem s sadikami. Že prvo leto dosežemo z ukoreninjenci večji pridelek. Drugoletni nasad pa je že polnorodni. Investicije se nam na ta način hitreje poplačajo. Ni se treba bati, da bi zaradi zgodne

rodnosti nasad prej dotrajal. »Trajanje« nasada je odvisno od povsem drugih činiteljev.

V nasadu z ukoreninjenci imamo manj praznih mest. Pri širokih medvrstnih razdaljah je vsako prazno mesto še pomembnejše, ker v večji meri zmanjšuje pridelek kot pri manjših razdaljah.

Za dobro uspevanje hmelja, bodisi zasačenega s sadikami ali ukoreninjenci, je važen tudi čas sajenja. Lahko bi rekli, da sajenje ni nikdar prezgodnje. Prej ko bo v zemlji, prej se bo usedla in prej bo sadika ali ukoreninjence usidran na pravem mestu. Vse rezerve, ki jih ima sadika — še več pa ukoreninjence — bodo ob ugodnem vremenu spomladi takoj na razpolago za ugodno rast. Vsako zamujanje sajenja slabi sadilni material. Izgube nastanejo, čim se začno pretakati sokovi in zaradi motenja rastline v rasti (iz zasipnice v zemljo). Sadilni material v zasipnici spomladi odžene, čim nastopijo ugodni pogoji. Če »odgnale« sadike prestavljamo, se večkrat zgodi, da potrgamo že nove koreninke in vršičke, kar zmanjšuje njihovo rastno sposobnost. Skratka, s sajenjem bomo začeli takoj po 15. novembru. Tedaj še lahko nabiramo sadike ali izoravamo ukoreninjence. Medtem pa pripravimo zemljo za sajenje.

Če je vreme ugodno, sadimo preko zime, če smo pred tem postavili tudi žično oporo. Ob slabem vremenu to vedno ni mogoče, ker delo pri žičnici kasni. Kadar predvidevamo, da žičnice ne bomo uspeli postaviti dovolj zgodaj, vsaj v marcu, s sajenjem ne smemo odlašati.

Hmelj posadimo, preden smo žičnice postavili, robove pa pustimo prazne in jih potem ko žičnica že stoji, dosadimo z najboljšimi ukoreninjenci.

Bela medena detelja v hmeljišču drugo leto